

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLER ARASI AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**TEK EBEVEYNLİ ERGENLERİN DUYGUSAL İLİŞKİ VE AİLE KURMAYA
YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI**

Merve ŞAHBAZ

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Kasım 2023**

TEK EBEVEYNLİ ERGENLERİN DUYGUSAL İLİŞKİ VE AİLE KURMAYA
YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI

Merve ŞAHBAZ

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Disiplinler Arası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

Konya
Kasım 2023

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.^{3,4}

29 Kasım 2023

Merve ŞAHBAZ

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

29 Kasım 2023

Merve ŞAHBAZ

TEŞEKKÜR

Öncelikle Türkiye Cumhuriyetinin bir kadını ve öğretmeni olarak; güzel bir eğitim alabilmemin, kadın olarak kendimi geliştirip, meslek sahibi olabilmemin ve ayaklarımı sağlam bir şekilde yere basabilmemin mimarı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK'e sonsuz saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecimin her aşamasında gösterdiği sabır ve ilgisiyle beni sürekli motive ederek destekleyen, bilgi ve tecrübeleriyle bana ışık tutan ve birikimleriyle yüksek lisans eğitimim boyunca kendisinden birçok şey öğrendiğim danışmanım Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ'a yürekten saygılarımı ve sonsuz şükranlarımı sunarım.

Eğitim kariyerini, bilgi ve tecrübelerini örnek aldığım ve tez sürecimde yardımımı benden esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Adnan KAN'a çok teşekkür ederim.

Tez yazım sürecimde ve sosyal hayatımda karşılaştığım her türlü zorlukta yanımda olan, desteğini hiçbir zaman benden çekmeyen Sayın Doç. Dr. Ekrem Ziya Duman'a çok teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında var oldukları gibi akademik olarak ilerlememde de desteklerini benden esirgemeyen ve daima bana güç veren sevgili annem Nurgül KÜÇÜKKARAGÖZ'e, sevgili babam Ali KÜÇÜKKARAGÖZ'e, kardeşim Mert KÜÇÜKKARAGÖZ'e ve sevgili eşim İlyas ŞAHBAZ'a sonsuz teşekkür ederim.

Sosyal hayatımda ve tez yazım sürecinde karşılaştığım her türlü zorlukta benden yardımını esirgemeyen ve yanımda olan dostlarım Beyza AKSOY MIHOĞLU, Melis TAVBATIR, Asuman ÇİTLİ ve Havva Nisa ÖZ'e çok teşekkür ederim.

29 Kasım 2023

Merve ŞAHBAZ

ÖZET

Merve ŞAHBAZ

Tek Ebeveynli Ergenlerin Duygusal İlişki ve Aile Kurmaya Yönelik Bakış Açıları

Yüksek Lisans Tezi

Konya, 2023

İnsan yaşamı boyunca toplumun en önemli birimi olan aile zamanla dönüşüme uğramıştır. Sanayileşme ile birlikte günümüze gelen çekirdek aile; belli sebeplerden dolayı anne ve babanın olmadığı, tek ebeveyn ve çocuktan oluşan bir aile modelini oluşturmuştur. Son yıllarda birçok ülkede görüldüğü gibi ülkemizde de tek ebeveynli ailelerin sayısı hızlı bir şekilde artış göstermektedir. Bu artışla beraber tek ebeveynli aileleri ve tek ebeveynli aile ortamında yaşayan ergen bireyleri anlamak için niteliksel araştırmalara gerek duyulmaktadır. Araştırma Ankara ili Etimesgut ilçesinde yaşayan 15-18 yaş arası 15 tek ebeveynli ergen bireyle yapılmıştır. Araştırmada toplanan veriler araştırmacı tarafından oluşturulan, tek ebeveynli aile ortamında yaşayan ergen bireylerin, partner seçiminde içinde bulunduğu aile ortamının ne derece etkili olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme öncesinde tek ebeveynli ergenlere araştırma konusuna yönelik bilgilendirmeler yapılmıştır. Daha sonrasında ebeveynlerine de gerekli bilgilendirmeler yapılarak, katılımcılara gönüllü katılım formu imzalatılmış ve ses kaydı yapılması için gerekli onay alınmıştır. Bu araştırmada toplanan verilerin analizinde, nitel veri analiz yöntemlerine uygun olarak içerik analizi prosedürü ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgura göre tek ebeveynli ergen bireylerin aile kurmaya önem verdiği ve aile kurmaya yönelik olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Bu durumda toplum tarafından bireye yüklenen aile kurma algısının geçerliliğinin devam ettiği görülmektedir. Katılımcıların aile kurmaya yönelik beklentileri huzurlu ve güven inşa edilmiş bir aile ortamıdır. Tek ebeveynli ergen bireylerin aile kurma amaçları arasında mutlu bir yuvaya ve güvenilir bir eş adayına sahip olma istekleri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tek ebeveynli aile, ergenlik, partner seçimi, aile hayatına yönelik görüşler

ABSTRACT

Merve ŞAHBAZ

Spouse Selection and Marriage Perspectives of Single Parent Adolescents

Master's Thesis

Konya, 2023

The family, the most important unit of society throughout human life, has been transformed over time. The nuclear family, which has come to the present day with industrialization, has created a family model consisting of a single parent and child, where there is no mother and father for certain reasons. In recent years, as seen in many countries, the number of single-parent families has been increasing rapidly in our country. With this increase, qualitative research is needed to understand single-parent families and adolescents living in single-parent families. The study was conducted with 15 single-parent adolescents aged 15-18 living in Etimesgut district of Ankara province. The data collected in the study was obtained using a semi-structured interview form created by the researcher, which aims to reveal how effective the family environment is in the partner selection of adolescent individuals living in a single-parent family environment. Before the interview, single-parent adolescents were informed about the research topic. Afterwards, the necessary information was given to their parents, the participants were asked to sign a voluntary participation form and the necessary approval was obtained for voice recording. In the analysis of the data collected in this research, it was evaluated with the content analysis procedure in accordance with qualitative data analysis methods. According to the bulgur obtained, it was seen that single-parent adolescent individuals attach importance to establishing a family and have a positive perspective towards establishing a family. In this case, it seems that the perception of establishing a family imposed on the individual by society continues to be valid. The participants' expectations for starting a family are a peaceful and trust-built family environment. Among the goals of single-parent adolescents to start a family, there is the desire to have a happy home and a reliable spouse candidate.

Keywords

Single parent family, adolescence, partner selection, views on family life

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	2
2.1. Aile	2
2.2. Aile Tipleri	2
2.2.1. Geniş Aileler.....	3
2.2.2. Çekirdek Aileler	3
2.2.3. Tek Ebeveynli Aileler.....	4
2.2.4. Tek Ebeveynli Olma Sebepleri.....	5
2.2.5. Ölüm	5
2.2.6. Boşanma	6
2.2.7. Tercih.....	7
2.2.8. Geçici Olan Koşullar	8
2.3. Ergenlik Döneminin Gelişimsel Özellikleri.....	8
2.4. Aile Danışmanlığı Bakış Açısıyla Ergenlikte Duygusal İlişkiler.....	10
3. GEREÇ VE YÖNTEM	13
3.1. Araştırmanın Problemi	13
3.2. Araştırmanın Amacı	14
3.3. Araştırmanın Önemi	14
3.4. Araştırmanın Modeli	15
3.5. Araştırmanın Özneleri	16
3.6. Araştırma Verilerinin Yönetilmesi ve Analizi	16
3.7. Güven Duyulabilirlik.....	24

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları	24
4. BULGULAR	25
4.1. Partner Seçimi ve Aile Kurmaya Yönelik Bakış Açısı	25
4.1.1. Evliliğin Tanımı	26
4.1.2. Partner Adayında Aranılan Özellikler	27
4.2. Sağlıklı Aile Yapısı	33
4.2.1. Aile Yapısına İlişkin Beklentiler	33
4.2.2. Partner Adayının Aile Yapısına İlişkin Beklentiler	34
4.2.3. Partner Adayının Değer Yapısı	36
4.2.4. Partner Adayının Sergilediği Yaklaşım	36
4.2.5. Aile Birliğinde Uyum Arayışı	37
4.3. Sosyal Çevre İle İlişkiler	38
4.3.1. Partner Adayından Beklentiler	39
4.3.2. Arkadaş Onayı Önemli Midir?	39
5. TARTIŞMA	41
5.1. Tek Ebeveynli Ergen Bireylerin Evlilik Tanımına ve Partner seçimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	41
5.2. Tek Ebeveynli Ergen Bireylerin Sağlıklı Aile Yapısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	43
5.3. Tek Ebeveynli Ergen Bireylerin Partner Adayının Sosyal Çevresine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	45
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	46
6.1. Sonuç	46
6.2. Öneriler	47
KAYNAKÇA	49
ÖZGEÇMİŞ	56
EK 1. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	57
EK 2. TEK EBEVEYNLI ERGENLERİN DUYGUSAL İLİŞKİ VE AİLE KURMAYA YÖNELİK BAKIŞ AÇILARINI ANLAMAYA YÖNELİK SORULAR	59

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Tek ebeveynli ergenlere dair demografik bilgiler.....	16
Tablo 2. Taslak kod, tema ve alt tema örneği	18
Tablo 3. Taslak kod, tema ve alt tema örneği	19
Tablo 4. Temalar ve alt temalar	21
Tablo 5. Partner adayında aranılan özellikler	27

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Tek ebeveynli ergenlerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelik bakış açıları kapsamında elde edilen tema ve alt temaların grafiği.....25

1. GİRİŞ

Aile kurumunu tanımlamak için anne babanın birlikteliğinden ziyade aile üyeleri arasındaki gönül bağı ön plana çıkmaktadır. Sanayileşme ile birlikte geleneksel aile kavramı değişime uğramıştır. Bu değişimler aile birliğinin çözülmesi ya da bitmesi şeklinde olabilmektedir. Bu değişimlerin sonucunda tek ebeveynli aileler oluşmaktadır. Tek ebeveynli ailelerde anne ya da babadan biri çocukların bakımından sorumludur. Bu aile türü; boşanma, ölüm, ayrı yaşama gibi sebeplerden ortaya çıkmaktadır.

Tek ebeveynli olma sürecinden en çok etkilenen çocuklar olmaktadır. Bu süreçte anne baba desteği çocuklar için oldukça önemlidir. Çünkü çocukların sosyalleştiği ilk yer aileleridir. Çocuklar kişiler arası ilişkileri, duygularını ifade etmeyi ailede öğrenirler. Bu nedenler çocuklar ebeveynlerinin birbirlerine karşı tutum ve davranışlarından yola çıkarak duygusal ilişkilerine ve gelecekte aile kurma düşüncelerine yordama yapabilmektedir. Ailelerin çocuklar için oluşturduğu modeller ve davranışlar çocukların kendilerini geliştirmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle çocukların sağlıklı bir gelişim evresini tamamlamaları için anne ve babanın hem birbirleriyle hem de çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurmaları gerekir. Bu çalışmanın amacı; tek ebeveynli bir aile ortamında yaşayan ergen bireyin duygusal ilişkilerinde, aile kurmaya yönelik bakış açılarında ve partner seçiminde içinde bulunduğu aile ortamının yansımalarını ortaya koymaktır.

Bu çalışmada öncelikle; aile kavramına ve aile tiplerine yer verilerek bir aile tipi olarak tek ebeveynli aileler konusuna giriş yapılmaya çalışılmıştır. Daha sonrasında ise tek ebeveynli olan ergenlerin duygusal ilişkilere ve aile hayatına yönelik görüşlerini keşfetmeye dayalı araştırma süreci ve elde edilen bulgular raporlanarak ulaşılan sonuç ve öneriler değerlendirilmiştir.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde tek ebeveynli ergen bireylerin, aile hayatı ve gelişim dönemleri ile ilintili olarak; aile, aile tipleri ve ergenlik kavramları açıklanmaya çalışılacaktır.

2.1. Aile

Aile; anne, baba, çocuklar ve anne babanın kan bağı bulunduğu akrabalarından oluşan evrensel bir kurumdur (Yüksel, Avşar ve Akbaş, 2014). Aileyi tek bir tanım olarak açıklamak pek mümkün değildir. Çünkü her kültüre ve topluma özgü aile yapıları bulunmaktadır. Kurumlar toplumu korumayı amaçlayan kurallardan oluşur. Böylelikle aile de toplumsal yapının en temel kurumu olarak kabul edilmektedir. Bu durumun iki sebebi vardır. Birincisi ailenin üremeyi sağlamasıdır. İkincisi ise toplumsal yaşamda var olan kurumlar için bir kaynak olmasıdır. Aile, toplumsal yapıyı anlamak için başvuru olan önemli bir kurumdur. Ailenin toplumun en küçük yapı taşı olduğu fikrinden hareketle, toplumun özelliklerini yansıttığı ya da tam tersi bir bakış açısıyla ailenin tüm özelliklerinin toplumsal hayata yön verdiği söylenilebilir. İki farklı bakış açısı da toplumsal yapıyı anlamak ve anlamlandırmak açısından ailenin toplum içinde merkezi bir konumda yer aldığını bize göstermektedir (Doğan 1998, Giddens 2005, Thornton 2005). Ergenlik döneminde aile işlevleri oldukça önemlidir. Çünkü ailenin işlevlerinin bozulması yalnızlığı tetikleyen ve ergenlerin tercihlerini etkileyen bir durumdur. Ergenlik döneminde meydana gelen bu olumsuz değişimler sosyal ilişkilerinde farklılaşmalarına neden olmaktadır (Kalyencioğlu & Kutlu, 2010). Aile sadece akademik bir merakla üzerinde durulan bir konu değildir. Bunun yanı sıra toplumu oluşturan en önemli araçtır. Genel bir yaklaşımla “aile toplumun en küçük yapı taşıdır”(Sarı 2016). Bu fikri savunanlar da, modernleşme ile birlikte ailenin yok olacağı görüşüne inananlar da toplumsal hayatı çözebilmek ve anlamak adına ailenin en önemli kaynak olduğunu kabul etmektedirler (Kongar 1972).

2.2. Aile Tipleri

Önemli bir toplum kurumu olan aile, diğer toplumsal kurumlar gibi meydana gelen değişimlerden etkilenmektedir. Bu etkilenme ailenin yapısal olarak farklılaşmasına yol açmakta ve farklı aile tiplerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Kongar 1972). Aile

tipleri; ailenin büyüklüğü, yerleşim yerleri ve parçalanmış aile özelliği gibi farklı değişkenlere göre şekillenebilir. Günümüzdeki aile tipleri; sosyal sınıflara, toplumdaki alt gruplara ve bölgesel farklılıklara göre çeşitlenmektedir (Meriç Yazan 1991). Ancak bu çalışma çerçevesinde bütün aile tiplerini ele almak mümkün değildir. Bu çalışmada genel olarak çekirdek aile, geniş aile ve tek ebeveynli aileler olmak üzere üç aile tipi üzerinde durmanın yeterli olduğu düşünülmüştür.

2.2.1. Geniş Aileler

Geniş aile; anne, baba ve çocukların yanı sıra birkaç kuşağın da bir arada yaşadığı aile tipidir. Bu aile tipinde akrabalık bağları ön plandadır. Geniş aile “ikiden fazla kuşağın aile çevresine dâhil olması yani en basit şekilde büyük baba ve anne ile evli oğullarının karısı ve çocukları ile birlikte bir arada oturması” olarak tanımlanır (Freyer, 1963). Bu aile tipi genellikle tarıma dayalı, kırsal kesimlerde yaşayan toplumlarda yaygın olarak görülmektedir. Aile kurumsal olarak her zaman önceliklidir ve kişiler ikinci planda kalır. Aslında aile bireylerinin geniş aile içinde yer alması tercih değil, bir zorunluluktur (Karataş, 2001).

Geniş ailelerin işlevlerine bakıldığında, bu konuda temel kabul edilmiş William Ogburn (1963)'un sınıflaması karşımıza çıkmaktadır. Sınıflamaya göre geniş ailelerin işlevleri öncelikle neslin devamını sağlamayı amaçlayan biyolojik işlev, aile bireylerinin eğitiminin sağlanmasını amaçlayan eğitim işlevi, ailenin ihtiyaçlarının karşılanmasını amaçlayan ekonomik işlev, aile üyelerinin korunmasını amaçlayan statü işlevi, dini işlevleri, aile üyelerinin boş zamanlarının değerlendirilmesi işlevi ve

2.2.2. Çekirdek Aileler

Anne, baba ve evli olmayan çocuklardan oluşan çekirdek aile, ailedeki üye sayısının sınırlı olmasıyla beraber geniş aileden ayrılır (Tezcan 1995). Çekirdek aileyi ayakta tutan en önemli unsur, anne ve babanın birbirine olan bağlılığıdır. Bu aile tipinde çocuklar belli bir yaştan sonra aileden ayrılır.

Çekirdek aile modernleşme ile birlikte toplumlarda daha da çok yaygınlaşan bir türdür. Sanayi toplumunun oluşmasıyla beraber bu aile tipi göze çarpmaktadır. Hatta Parsons çekirdek aileyi sanayi toplumunun en önemli ürünlerinden biri olarak nitelendirmiştir

(Merter, 1990). Sanayi devriminden sonra ortaya çıkan bu aile tipi, günümüz kent toplumunun ailesi olma niteliğini taşımaktadır (Doğan, 1998). Çekirdek ailelerde; aile ekonomik üretim merkezi olmaktan çıkmıştır. Bireyler ailelerinden birçok açıdan bağımsızlaşmıştır. Eş seçimleri aileden bağımsız yapılmaya başlamış ve evlenme yaşı yükselmiştir. Bu konunun temel nedeni bireylerin şehirleşme ile beraber aileden bağımsız bir şekilde meslek edinmeye başlamalarıdır. Böylelikle aileler ana-baba evinden bağımsız bir yerde, akrabalık ilişkilerinden uzak bir şekilde kurulur. Sanayi toplumuyla oluşmasıyla beraber eğitilmiş ve nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle bireylerin eğitimi geniş aile tipinde görüldüğü gibi aile içinde yapılmamaktadır. Bireylerin eğitimi uzmanlaşmış eğitim kurumları üstlenmiştir. Eğitimin yanı sıra ailenin diğer işlevlerinin bazıları da aileden hariç kurumlara sevk edilmiştir. Hatta ailenin en temel görevlerinden biri olan çocuk bakımı ve çocuğun sosyalleşmesi görevi de aile dışı kurumların kontrolü altına girmiştir.

2.2.3. Tek Ebeveynli Aileler

Toplumsal değişimle beraber aile kurumu da değişmiş ve yeni aile formları ortaya çıkmıştır. Bu aile formlarının başında tek ebeveynli aileler gelmektedir. Aile ile ilgili tanımların hemen hepsinde aile üyelerinin kimlerden meydana geldiğine dair anlatımlar mevcuttur. Goode (2010) aileyi klasik olarak anne, baba ve çocuklardan oluşan bir kurum olarak tanımlamıştır. Tek ebeveynli aileler ise; “*anne veya babadan birinin tek başına çocuk bakımından sorumlu olduğu aile modeli*” olarak tanımlanmıştır (Gladding, 2012). 2011 yılında yayımlanan “Tek Ebeveynli Aileler” çalışmasında, “*tek bir ebeveynle yaşayan çocuk ya da çocuklardan oluşan aile*” tek ebeveynli aile olarak nitelendirilmiştir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2011).

Çekirdek aileleri etkileyen en önemli değişiklik, aile fertlerinden birinin aileden kopması olarak ele alınmaktadır. Aile fertlerinden birinin yokluğu, ailenin işlevlerini yerine getirmesinde sıkıntılar doğurmaktadır. Bazı görüşler bu konuda ailenin önemini kaybettiğini, görev ve fonksiyonlarını bazı kurumlara devrettiğini savunmuşlardır (Gökçe, 1991). Gander ve Gardiner (1998), “*Çocuk ve Ergen Gelişimi*” adlı çalışmasında, Amerikalı çocukların %40’nın ileriki on yıllarda tek ebeveynli bir aile sisteminde yaşayacaklarını ifade etmişlerdir.

Aile yapısına ilişkin ülkemizdeki bölgesel dağılım incelendiğinde, çekirdek aile ve dağılmış aile durumlarının genellikle sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş güney ve batı bölgelerinde daha yaygın bir yapıda olduğu; geniş aile tipine ise sosyo-ekonomik olarak daha az gelişmiş olan kuzey ve doğu bölgelerinde daha sık bir şekilde rastlanıldığı görülmektedir (Yavuz ve Yüceşahin 2012). Bu bilgilerden hareketle aile sisteminin geniş aileden çekirdek aileye ve tek ebeveynli ailelere doğru dönüşüm yaşandığı söylenebilir.

Tek ebeveynli aile tipine modern toplumlarda daha çok görüldüğüne dair bir algı olsa da, günümüzde çeşitli sosyo-ekonomik özelliklere sahip farklı yaşam şartlarında tek ebeveynli ailelere rastlanmaktadır (Coates 1996). Tek ebeveynli olma durumunun çeşitliliği ve sürekli değişime açık olması gibi durumlar, tek ebeveynli ailelerin sınırlılıklarını zorlaştırmasına rağmen görmezden gelinemeyecek bir şekilde toplumsal hayatımızda yer edinmektedir (Aslantürk 2020).

2.2.4. Tek Ebeveynli Olma Sebepleri

Tek ebeveynli aile; ölüm, boşanma, tercih, geçici olan koşullar gibi nedenlerden dolayı çocukların tek bir aile ferdiyle yaşadığı aile tipidir. Tek ebeveynli aile olma sebepleri konuyla ilişkin sürece yön vermesi açısından oldukça önemlidir. Boşanma, ölüm, evlilik dışı çocuk sahibi olma ya da evlat edinme, ebeveynlerden birinin yurtdışı ya da şehir dışında yaşaması gibi durumların hepsi tek ebeveynli ailelere örnektir. Bu durumların tümü, kendine ait özellikleri olan, üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulması gereken konulardandır.

2.2.5. Ölüm

Ölüm insanlar için kaçınılmaz bir gerçektir. Aile fertlerinden birinin biyolojik olarak varlığının sona ermesi, ölen aile ferdi ile ilişkisini olanaksız kılmaktadır. Bu nedenle aile fertlerinden birinin ölümü ailenin bütünü üzerinde olumsuz etkiler bırakacak bir durumdur. Aile fertlerinden birinin ölümü ile oluşan tek ebeveynli ailelerde bir yandan yeni bir aile hayatı bir yandan da aile ferdinin ölümü ile başa çıkma mücadelesi ortaya çıkmaktadır.

Yapılan çalışmalara göre ölüm sonucunda farklı yaşam becerileri kazanan aile bireylerinin, en çok aile fertlerinden birinin ölümünden etkilendiği vurgulanmıştır

(Dowdney, 2000). Bu etkinin boyutu aile ferdini kaybeden bireyin yaşına göre farklılık göstermektedir. Yaş olgusu, çocuğun ölümü anlayış biçimini, bu yeni yaşantıya verdiği tepkileri etkilemektedir. Bu tepkiler de çocuğun gelişim dönemleri için olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Bu nedenle hayatta kalan ebeveynin tutum ve davranışı çocuğun gelişimsel ve psikolojik iyi oluşuyla doğrudan ilişkilidir. Hane içinde kurulan samimi bağ ve ilişkiler yas durumuyla baş etmede önemli bir rol oynamaktadır.

2.2.6. Boşanma

Her aile zaman zaman zorluklarla karşılaşır bazı sorunlar yaşamaktadır. Aile hanede sadece uyum ve paylaşım içinde bulunmaz. Zaman zaman çatışmalar ve huzursuzluklar meydana gelebilmektedir. Aile de hak ve sorumluluk dengesi oldukça önem taşımaktadır. Bu dengenin göz ardı edilmesi ile birlikte, aile içindeki iletişim olumsuz etkilenir ve çatışmalar krize dönüşür.

Aile yapısının çeşitli nedenlerle bozulması durumunda karşımıza hukuksal ve toplumsal bir olgu olan “boşanma” çıkmaktadır. Boşanma evliliğin hukuki bir kararla sona erdirilmesidir. Evlilik süreci; resmi nikâhla yasalar önünde resmileşmesi ile başlayıp, boşanma kararının ilan edilmesi ile birlikte sona ermektedir (Aksan 2016, Battal, 2018).

Boşanmayı sadece hukuki bir boyut olarak ele almak mümkün değildir. Çünkü boşanmanın çok boyutlu nedenleri, sonuçları ve etkileri vardır. Boşanma; psikolojik, sosyal, ekonomik ve duygusal boyutları da olan bir olgudur. Boşanma olgusunu en iyi betimleyen durum “değişim”dir. Değişim olarak nitelendirilen bu süreç boşanmadan önce ancak boşanmanın resmileşmesi ile sona ermez. Çünkü boşanan fertlerin hayatları bu süreçten sonra da değişim göstermeye devam etmektedir. Boşanmanın hukuki boyutta gerçekleşmesi ile beraber, tüm aile sisteminde değişimler meydana gelmektedir (Goldenberg ve Goldenberg, 2002). Boşanma süreci nasıl yaşanmış olursa olsun çiftler, çocukları ve çiftlerin aileleri için de bir değişim başlar ve hayat boyunca devam eder.

Boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte aile yeniden şekillenmektedir. Çocuklu aileler boşandıktan sonra çocuklar anne ya da babasından ayrı bir evde yaşamak zorundadırlar. Fakat aile fertlerinin çocuklara karşı sorumlulukları devam etmektedir. Anne ve baba boşandıktan sonra da her an çocuklarının yanında olmalı ve özel günlerini beraber

geçirmelidirler. Böyle bir ortamda çocuklar boşanma travmasını çabuk atlattılar, anne ve babalarını hala ailenin bir parçası gibi görmeye devam ederler.

Tek ebeveynler ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığı zaman; ebeveynler arasındaki uyumsuzluğa rağmen sadece çocuk için sürdürülen evliliklerde çocuklara boşanmadan daha büyük zarar verildiği ortaya çıkmaktadır. Ebeveynler evliliklerini sürdürseler bile ev içindeki çatışma ortamına şahit olan çocukların, anne babası boşanmış çocuklara oranla daha uyumsuz oldukları gözlemlenmiştir (Türkarlan, 2007). Boşanmanın artık gerçekleşmesi gereken durumlarda ebeveynlerin evliliği bitirme kararı alması hem çocukları hem de kendilerini koruma altına almaları açısından önemlidir.

2.2.7. Tercih

Tercih sonucunda meydana gelen tek ebeveynli aileler; oluşum süreci açısından diğer tek ebeveynli ailelerden farklılıklar göstermektedir. Bu grupta yaşantı sonucunda veya ölüm gibi istenmeyen ve beklenmedik durumlarda ziyade, tek ebeveynli aile olmayı tercih etme ya da göze alma durumu mevcuttur. Tercihle oluşan bu aile yapısı “bilerek evlilik dışı çocuk sahibi olma, yanlışlıkla hamile kalma ya da sonrasında çocuğu dünyaya getirmeye karar verme ya da 30 yaş üstü bekâr bireylerin evlat edinmesi” olmak üzere kategorize edilebilir (Gladding, 2012).

Evlilik dışı çocuk sahibi olmak tek ebeveynli olma nedenlerinin başında gelmektedir. Modernleşme süreci ile beraber evlilik birliği olmadan oluşan tek ebeveynli ailelerin sayısı gittikçe artmaktadır. Bu sürece istinaden evlilik kurumunun saygınlığı eskisine oranla düşüş göstermektedir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde nikâhsız birliktelikler sıkça karşılaşılan bir durum haline gelmiştir (Aydın ve Baran, 2010). Zayıf aile bağları, düşük sosyo-ekonomik durum, seksüel aktif arkadaş sahibi olmak gibi nedenler gençlerin evlilik yaşının büyümesi nikâhsız cinsellik yaşamalarına neden olmaktadır. Modernleşme süreciyle birlikte aile değerleri zayıflamış, nikâhsız birlikteliklerin ve evlilik dışı doğumların sayısı fazlalaşmıştır (Süleymanov, 2010).

Tercih sonucunda meydana gelen tek ebeveynli aileler konusunda evlat edinme yolu ile oluşan tek ebeveynli ailelerde de yer almaktadır. Ülkemize bakıldığı zaman Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülen evlat edinme uygulamalarında 30 yaşını doldurmuş bekâr bireylerin de evlat edinme hakları bulunmaktadır. Ancak evlat edinmeye

ya da bekâr bireylerin evlat edinmesine ilişkin istatistiklerin yayınlanmaması nedeniyle literatürde herhangi bir veriye rastlanmamaktır. Başkanlık Aile Araştırma Kurumu Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün (2011) araştırmasında da evlat edinme yoluyla oluşan tek ebeveynli ailelere yer verilmemesi, konuya ilişkin verilerde büyük bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.8. Geçici Olan Koşullar

Ebeveynlerden birinin savaş, iş ve başka sebeplerden dolayı şehir veya yurt dışında yaşamını sürdürmesiyle ya da ebeveynlerden birinin ceza evine girmesiyle oluşan tek ebeveynli ailelerdir. Kısacası ailesinden uzak kalması sebebiyle geçici süreli ayrılıkların olduğu tek ebeveynli aile modelidir. Bu durum her ne kadar geçici olsa da, aniden ortaya çıkması ve ani bir ayrılık yaşanması nedeniyle aile bireyleri üzerinde önemli bir etki bırakmaktadır. Örneğin; askeriyede görev yapan bir ebeveyne sahip aileler bu durumu çok kez deneyimlemektedir (Gladding, 2012).

Geçici koşullar nedeniyle oluşan tek ebeveynli aileler içinde, aile bireylerinden birinin cezaevinde olmasından dolayı oluşan tek ebeveynli aileler önemli yer tutmaktadır. Bu aile modeli cinsiyet açısından incelendiği zaman; babanın cezaevine girmesi durumunda dışarıda kalan annenin çocuklarının bakımını devam ettirdiği görülmektedir. Fakat annenin cezaevine girip aileden ayrıldığı durumlarda ise geride kalan aile bireylerinin beraber kalmakta zorlandıkları, ailenin dağılma riskinin yüksek olduğu ve çocukların devlet korumasına ihtiyacının olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında zaman aile üyelerinden birinin cezaevinde olduğu çocuklarda sorunlu bir çevrede bulunmanın vermiş olduğu etkiyle suç oranlarında artış, psiko-sosyal sorunlar, bağımlılık, içe kapanma, saldırganlık ve okul başarısında düşüş gibi problemlerle karşılaştıkları belirtilmiştir (Artar, 2012).

2.3. Ergenlik Döneminin Gelişimsel Özellikleri

Ergenlik dönemi bireyin genç yetişkinlik öncesi biyolojik, fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak gelişimini büyük oradan tamamladığı bir süreçtir. Ergenlik dönemindeki gelişim insan yaşamının diğer dönemlerine göre daha hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Bu sebeple ergenler hızla değişim gösteren fiziksel özelliklerin haricinde karşılarına çıkan

problemlerle de başa çıkmayı öğrenmeye ve stresle baş etmeye çalışmaktadır (Papalia, 1998).

Ergenlik bir değişim zamanıdır. Bu değişimin en önemli unsuru benlik duygusunun gelişimidir. “Ben kimim?” ergenlik döneminin en önemli sorusudur. Ergenler bu soruya cevap ararken ebeveynlerinden çok akranlarından etkilenmektedir. Erikson’a göre ergenlik döneminde kimlik kazanma sürecini sorunsuz atlatan ergen; kendinden emin ve kendine güvenen bir birey olarak hayatının sürdürür. Tam tersi durumda ise kimlik karmaşasına kapılan ergenlerde bu sorun çözüme ulaşana kadar devamlılığını sürdürür (Senemoğlu, 2015). Ergenlik çocukluk ve yetişkinlik arasında bir dönemdir. Bu nedenle ergenlerin duygu ve tepkileri sürekli düzensizlik gösterir. Ani duygusal değişiklikler ve duygusal tutarsızlıklar söz konusudur. Dolayısıyla ergen bireyler aynı olaylara farklı zamanlarda tutarsız tepkiler vermektedir. Özellikle ebeveynlerden birinin yokluğu ergenlerde yalnızlık duygusuna neden olur. Ergenlik öfke ve saldırganlığın en fazla görüldüğü dönemdir (Kulaksızoğlu, 2011).

Ergenlięi tam anlamıyla anlayabilmemiz için; ergenliğin gelişim dönemlerini farklı alanlardan incelemek yararlı olacaktır.

Bedensel Gelişim: Genç bireyler için hızlı bir süreç olan ergenlik oldukça çalkantılı ve zor bir dönemdir. Ergenler bu dönemde ne “çocuk” ne de “yetişkin” olarak kabul edildiklerinden dolayı uyum sağlamakta güçlük çekerler. Bu dönemde fizyolojik değişimler baş göstermeye başlar ve cinsiyet hormonları artar. Erkeklerde sperm, kızlarda ise yumurta hücreleri etkin hale gelir. Bununla beraber vücutta birtakım değişimler meydana gelir ve kemikler büyüme başlar (Yeşilyaprak, 2006).

Bilişsel Gelişim: Çocukluk çağındaki somut düşünce dönemi ergenlikle birlikte yerini soyut düşünceye bırakmıştır. Ergen bireyler artık duygu ve düşüncelerini somut bir yaşama dayandırmakla sınırlı değildirler. Bu dönemde soyut ve varsayım olan olayları anlarlar. Ayrıca bu olaylar hakkında mantıklı bir şekilde akıl yürütme yapabilirler. Kendilerinde ve diğer insanlarda olmasını istediği nitelikler hakkında kuramlar üretebilirler. Daha soyut ve idealist düşünürlerken bununla beraber daha mantıklı adımlar atmayı öğrenirler. Bu dönemde ergenler sorunlarını deneme yanılma yoluyla çözerken; problemlerini çözmek için yeni planlar geliştirirler (Yüksel 2013).

Ahlak Gelişimi: Ahlak bireylerin içinde buldukları toplumsal çevrede doğru ile yanlış ayırt edebilmelerini sağlayan değerlerdir. Piaget'e göre ahlaki gelişim bireylerin bilişsel gelişimine paralel olarak arkadaş ve sosyal çevre etkileşimi ile birlikte gerçekleşmektedir. Bu dönemde ergenler iyi veya kötü davranışları değerlendirir ve yargırlar. Bununla beraber toplum içinde var olarak ahlak statülerini geliştirmeye başlarlar (Yeşilyaprak, 2006).

Sosyal Gelişim: Ergenlik dönemi, çocukluk döneminden farklı olarak günlük sorunlara çözüm bulma, kişisel sorumlulukların yerine getirilmesi gerektiği ve sosyal çevresi ile ilişkilerin geliştirilmesi gerektiği gelişimsel bir dönemdir. Ergen bireylerin farklı yaş ve cinsiyetten arkadaş grubu oluşturması, sosyal etkinliklere katılması sosyal gelişimi için oldukça önemlidir. Bütün bu etkileşimler ergen bireylerin sosyal becerilerini geliştirmesini sağlamaktadır. Çünkü ergenler diğer akranlarıyla iletişim kurmakta zorluk yaşamakta ve sosyal becerilerini geliştirmeye ihtiyaç duymaktadır (Christoff, Scott, Kelley, Schlundt, Baer ve Kelly, 1985).

Ben kimim? Neyim? Nasıl bir insan olmalıyım? Ben kendi başıma neler yapabilirim? Gibi sorular ergenler için bir kimlik arayışını yansıtmaktadır. Kimlik değişik parçalardan oluşan bir kendini betimleme ve tanımlamadır. Kimlik unsurlarının analiz edilmesi birçok olumsuzluk içerebilmektedir. Kimlik gelişimi bütün halinde değil parça parça olmaktadır. Kimlikle ilgili kararlar hemen verilmez ve tekrar tekrar geriye dönelebilmektedir. Bundan dolayı kimlik gelişimi sarsıntılı bir süreçten geçerek oluşur (Cote 2009).

Ericson (1968) ergenlik dönemindeki sosyal çevre ilişkilerinin, kimlik gelişiminin önemli bir unsuru olduğunu, ergen bireylerin farklı ilişkiler deneyimleyerek, yetişkinlik dönemi rollerinde başarılı olmasında önemli olduğunu vurgulamıştır. Sonuç olarak ergenlik dönemi, ebeveynlerden duygusal bir bağımsızlığın kazanılması, kendine özgü değer yargıları oluşturması ve toplumda bulunan rollerin benimsenerek özerk kararların oluşturulması gerektiği yıllardır (akt; Collins & Sprinthall 1995).

2.4. Aile Danışmanlığı Bakış Açısıyla Ergenlikte Duygusal İlişkiler

Duygusal ilişkiler ergenlik dönemindeki sosyal gelişim açısından oldukça önemlidir. Son yıllarda ergenlik dönemindeki duygusal ilişkiler gelişimsel araştırmalarda çok yönlü bir

şekilde ele alınmaya başlamıştır. Bu araştırmalar sonucunda ergenlik dönemindeki ilişkilerin önemsiz olduğuna dair düşüncelerin gereksizliğini ortaya koymaktadır (Collins, 2003). Flört ilişkileri genellikle 14-15 yaşlarında ve arkadaş gruplarında ortaya çıkmaktadır (Connoly, 1999). Flört gruptaki yakın arkadaşlık ilişkisiyle benzerlik göstermektedir. Ergenlik süresince ailenin yerini arkadaşlar almaya başlar ve sosyal destek kaynağı olarak akranlar benimsenir. Hatta ergen bireylerin çoğu ilişki yaşadıkları kişilerle ailelerinden daha çok yakın bağ kurduklarını belirtmektedirler (La Greca ve Harrison, 2005).

Flört ilişkileri ergen birey için kimlik kazanma çabalarının bir yansımasıdır. Ayrıca ergenlikteki flört ilişkilerinin; etkileşim becerisi kazandırma, birbirlerine uyum sağlama, sosyalleşme ve akranlar arasında statü kazandırma gibi bir araç olma özelliği de vardır (Skipper ve Nass, 1966, Feldman ve ark. 1995). Ergenlik dönemindeki duygusal ilişkiler yetişkinlikteki duygusal ilişkilerin gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir (Shulman ve Scharf, 2000). Ayrıca bireylerin ruh sağlığı açısından da belirleyiciliği vardır (Rizzo, Daley, Gunderson, 2006). Yetişkinlerin evliliklerinde görülen şiddetin, çoğunlukla ergenlik dönemi ilişkileriyle başladığı bilinmektedir (Henton, Cate, Koval, Lloyd, ve Christopher, 1983).

Ergenlikte duygusal ilişkiler üç aşamada karakterize edilmektedir. Birinci aşama; duygusal çekime giriş ve yakın ilişkilerdir. 11-13 yaş aralığındaki ergenler yoğun bir şekilde romantizmle ilgilenmekte ve flörtler genellikle akranlardan oluşan grup ortamından olmaktadır. İkinci aşama; duygusal ilişkilerin keşfedilmesidir. 14-16 yaş aralığındaki ergenlerde sıradan ve gruplar halinde flört şeklinde olmaktadır. Üçüncü aşama ise; ikili duygusal bağların gözden geçirilmesidir. 17-19 yaş aralığındaki ergenler, lise döneminin sonlarına doğru daha ciddi duygusal ilişkiler kurmaktadır (Connolly ve McIsaac, 2009).

İnsanlar hayatının ilerleyişinde aktif katılımcı rolünü üstlenirler. Çevresel yaşanmışlıkları tarafından yönlendirilen beyin düzeneklerini sadece seyretmekle kalmazlar. İnsanlar hayatlarına ve geleceklerine yön veren amaçları başarmak için duyuşsal ve beyin ile ilgili sistemleri kullanırlar (Bandura, 1999). Sosyal öğrenme kuramı Albert Bandura tarafından geliştirilmiştir. Bandura bireylerin sosyal deneyim anında bilişsel olarak nasıl bir mekanizma geliştirdiklerini ve bu bilişsel mekanizmanın gelişim süreçlerini ve

davranışlarını nasıl etkilediğini incelemektedir. Sosyal öğrenme modeli; ödül ve cezaların etkisinin insanların davranışlarında değişiklikler gösterdiğini ileri sürmüştür (Maccoby ve Matin, 1983).

Sosyal öğrenme kuramındaki en temel faktör bireylerin başkalarını gözlemleyerek öğrenmesidir. Bandura'ya göre gözlemleyerek öğrenmenin dört temel unsuru vardır. Bunlar; dikkat etme, akılda tutma, davranışları uygulama ve güdülemedir. Bu unsurlar yaşanan olaylara dair bilgilerin kazanılmasında ve bu olaylara karşı nasıl bir tutum ve davranışta bulunması gerektiğinde önemli rol oynamaktadır. Öğrenme sürecinin gerçekleşmesinde öncelikle birey model alacağı davranışa dikkat etmelidir. Dikkati belirleyen birçok unsur bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi modelin gücü ve çekiciliğidir. Dikkatin olaya verilmesinden sonraki aşamada, bireyin gözlemlediği tutum ve davranışları aklında tutması gerekmektedir. Gözlemlenen bu davranışlar beyinde depolanmaktadır. Sonraki aşamada model alınan davranışlar eyleme dönüştürülmektedir. En son aşamada ise benimsenen tutum ve davranışlar ödül ve ceza yönünden analiz edilip edilmeme olasılığı belirlenmektedir (Evirgen ve Erden, 2010).

Ergen bireylerin toplumla uyum içerisinde yaşayabilmesi için sosyal ve duygusal becerilere sahip olması gerekmektedir. Çocukluk ve ergenlik döneminde, olumlu sosyal ve duygusal davranışların desteklenmesi, sosyal çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurmayı, çevresindeki insanlara saygı duymayı ve kendini anlamlandırabilmeyi sağlayacaktır (Durualp 2014). Anne ve babanın çocukları yetiştirme tutumu çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini etkilemektedir. Aile ortamı sosyal ve duygusal yeterliliğin kazanılması için en uygun ortamdır (Baran 2019). Bu yüzden aile danışmanlığı çerçevesinde, aile birliği içerisindeki çocuk ve ergen bireylerin sosyal ve duygusal olarak gelişimine önem vermek gerekmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Problemi

Aile birliğinin bozulması aile bireyleri üzerinde oluşan önemli bir stres kaynağıdır (Formoso, Gonzales & Aiken, 2000). Ailenin dağılmasıyla birlikte yetişkinlerde görüldüğü gibi çocuklarda da duygusal tepkiler oluşmaktadır. Bu duygusal tepkileri çeşitli yaş döneminde tekrarlayabilmektedir (Aydın & Baran, 2000). Aile birliğinde bozulmanın meydana gelmesi durumunda ergen bireylerin sosyalleşme süreci zarar görmekte ve onarılması güç sıkıntılara yol açabilmektedir (Şendil & Kızıldağ 2003). Tek ebeveynli ailelerde; aile sistemleri içindeki çatışmalar çocukları büyük oranda etkilemektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda anne-baba arasındaki çatışmaların çocukların akran ilişkilerini etkilediği görülmektedir. Aile içinde çatışmalara maruz kalan çocukların duygusal, davranışsal ve sosyal sıkıntılar yaşadıkları görülmüştür (Cummings ve Davies 1996). Aile ortamında anne-baba ilişkisindeki değişimler çiftler kadar çocukların da motivasyonunu etkilemektedir (Danış 2006).

Tek ebeveynli ailelerde; ergen birey ve bundan sonra beraber yaşayacağı ebeveyn ile arasındaki ilişki genellikle olumlu yönde olmaktadır. Ergen birey ve ebeveynleri boşanma sürecinden sonra birbirlerine daha çok sevgi göstermeye çalışmaktadır. Ergenlerin ebeveynlerden biriyle geçirdikleri zamanın fazlasıyla verimli geçtiği, ebeveynlerin ergen bireylere karşı daha hoşgörülü oldukları görülmektedir (Feyyazoğlu ve Kuşçuoğlu 2011). Dolayısıyla araştırmalar bize bir yandan tek ebeveynli olma durumunun çocuklarda olumlu ve olumsuz yönlerinin olabileceğini vurgulamaktadır.

Yukarıda bahsedilen noktalar tek ebeveynli ailelerde yetişen çocukların duygusal ilişkilere yönelik farklı deneyimlere ya da farklı bakış açılarına sahip olabileceklerini akla getirmektedir. Aile danışmanlığı; ailenin sağlıklı bir şekilde işlevini sürdürmesi, ailede meydana gelen sorunların giderilmesi ve yaşanan sorunlardan sonra ailenin sağlıklı işlevinin yeniden kazandırılması sebebiyle önemli bir yere sahiptir. Ailelerin karşılaştığı psikolojik sorunlar, ebeveyn ve ergen birey iletişiminden kaynaklanan sorunlar, ergenlerin gelecek planlaması ve özel durumlara hassasiyet geliştirmesi gibi konularda aile danışmanlarının uygulama modelleri oluşturması gerekmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak tek ebeveynli ergenlerin eş seçimleri ve aile kurmaya yönelik davranışlarının

keşfedilmesi değerli görülmektedir. Bu keşif ise bu çalışmanın ana motivasyonunu oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Amacı

Tek ebeveynli olma sürecinden en çok etkilenen çocuklar ve çocukların en güvendiği sığınakları aileleridir. Ailenin parçalanması ile çocuklar derinden sarsılmakta ve bağlanma duygularında zedelenmeler meydana gelmektedir. Yaşanılan süreçte çocuklar kendilerini güvende hissedememekte ve kaygı düzeyleri artmaktadır. Bu süreçte anne baba desteği çocuklar için oldukça önemlidir. Çünkü çocukların sosyalleştiği ilk yer aileleridir. Çocuklar hayattan memnun olmayı, toplumsal normlara uyum sağlamayı ailede öğrenirler. Ailelerin çocuklar için oluşturduğu modeller ve davranışlar çocukların kendilerini geliştirmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle çocukların sağlıklı bir gelişim evresini tamamlamaları için anne ve babanın hem birbirleriyle hem de çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurmaları gerekir. Bu çalışma; tek ebeveynli bir aile ortamında yaşayan ergen bireyin duygusal ilişkilerinde, aile kurmaya yönelik bakış açılarında ve partner seçiminde içinde bulunduğu aile ortamının yansımalarını keşfetmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaca uygun olarak aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaya çalışılacaktır:

1. Tek ebeveynli olmak ergen bireylerin duygusal ilişkilerini nasıl etkilemiştir?
2. Tek ebeveynli olmak ergen bireylerin sosyal çevre ilişkilerini nasıl etkilemiştir?
3. Tek ebeveynli ergenler kendileri için nasıl bir aile ortamı ön görmektedir?

3.3. Araştırmanın Önemi

Ergen bireylerin, içerisinde buldukları ergenlik dönemini mutlu ve sağlıklı geçirmeleri ile ailevi yapılarının birbirleriyle ilişkili oldukları görülmektedir. Aileler çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamasından yanı sıra psikolojik ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Hızla değişimime uğrayan dünyamızda aile yapılarında da zaman zaman çeşitlilikler ve farklılıklar meydana gelmiştir. Geleneksel aile yapılarından tek ebeveynli aile sistemine kadar çeşitli aile sistemleri oluşmuştur (Aydın Boylu, Öztop 2013). Bu aile sistemlerinden biri de tek ebeveynli ailelerdir. Tek ebeveynli aile; anne ya da babadan birinin çocuğun bakımını ve sorumluluğunu üstlendiği bir aile modelidir (Gladding

2012). Yeni oluşan bu aile sisteminde anne ve babanın ergen bireye rol model olması gerekmektedir. Bu noktada ergen bireyin, evlilik birliğini çok iyi gözlemlediği anne baba ilişkisini göz ardı etmemek gerekir. Yapılan çalışmalarda ergenlerin aile faktörünün duygusal ilişkilerini etkilediği görülmektedir (Bayhan ve Işıtan 2010). Ebeveynler, kendi davranışlarını çocuklara yansıtır ve bu durum çocukların sosyal çevresi ile ilişkilerinde öz farkındalığını ve kendine olan güven duygusunu etkilemektedir (Akhtar, 2012). Buhrmester (1990), sosyal çevresi ve arkadaşlarıyla daha ilişkiler kuran ergen bireylerin, kuramayan ergen bireylere göre öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Aile içi ortamda yaşanan deneyimler ergen bireyin evliliğe dair beklentilerini değiştirmektedir (Tuncer 2011). Yaşanan bu deneyimlerin olumlu olması ergen bireylerin gelecek beklentilerine dair umutlu olma düzeylerini arttırmalarını sağlamaktadır (Şendil ve Kızıldağ 2003).

Bu bilgiler ışığında, bu çalışmanın iki farklı açıdan özgün bulunduğu söylenebilmektedir. Birincisi, tek ebeveynli ergen bireylerin duygusal birlikteliğe yükledikleri anlamların ortaya koyulması, ikincisi ise kendi ebeveynlerinin deneyimlerinden nasıl etkilendiğine ilişkin yordamaların yapılabilmesine imkan sağlamasıdır.

3.4. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma prosedürüne göre yürütülmüştür. Nite araştırma deseninden fenomenoloji (olgu bilim) yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; bütünsel bir bakış açısını benimseyerek, problemi yorumlayıcı bir şekilde incelemeyi esas almaktadır. Üzerinde çalışılan olaylar kendi içerisinde esas alınarak, kişilerin yükledikleri anlam açısından incelenip değerlendirilmektedir(Altunışık vd. 2010).

Nitel araştırma, kişinin kendi gizliliklerini çözme ve öznel çabasıyla anlamlandırdığı toplumsal yapının derinliklerini anlamak için geliştirdiği bilgiye erişme yollarından birisidir (Özdemir 2010). Nitel yöntemle hazırlanmış çalışmalarda ele alınan konuyla ilgili bir anlam arayışına ulaşma amacı vardır. Bu yönüyle araştırmayı yapan kişi adeta bir dedektif gibi hareket ederek ek soru ve yöntemlerle gerçeğin peşine düşer ve karşısındaki kişinin benliğine ilişkin bakış açısına değer verir (Karataş 2015).

Bu çalışmada toplanan veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan tek ebeveynli bir aile ortamında yaşayan ergen bireylerin duygusal ilişkilerinde, aile kurmaya

yöneliklerinde, eş adayıyla sağlıklı iletişim kurmalarında ve partner seçiminde içinde bulunduğu aile ortamının ne derece etkili olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Bu araştırmada toplanan verilerin analizinde, nitel veri analiz yöntemlerine uygun olarak içerik analizi prosedürü ile değerlendirilmiştir.

3.5. Araştırmanın Özneleri

Katılımcı grubunda Ankara'nın Etimesgut ilçesinde ikamet eden 15 tek ebeveynli lise öğrencisi yer almıştır. Katılımcıların sayısında veri doyumuna ulaşılması belirleyici olmuştur. Katılımcıların yaşı 15-17 yaş aralığındadır. Boşanma sonucu oluşan tek ebeveynli katılımcıların 7'si kadın, 8'i erkektir. Katılımcıların 4'ü babasıyla, 11'i ise annesiyle birlikte yaşamaktadır. Tek ebeveynli ergenlere dair demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Tek ebeveynli ergenlere dair demografik bilgiler

Özneler	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Şehir	Anne ya da Babayla Yaşama Durumu
K1	Kadın	15	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K2	Kadın	17	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K3	Erkek	17	Lise	Ankara	Baba ile yaşıyor
K4	Kadın	17	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K5	Erkek	17	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K6	Erkek	17	Lise	Ankara	Baba ile yaşıyor
K7	Kadın	17	Lise	Ankara	Baba ile yaşıyor
K8	Erkek	17	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K9	Erkek	16	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K10	Kadın	16	Lise	Ankara	Baba ile yaşıyor
K11	Kadın	15	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K12	Erkek	15	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K13	Erkek	16	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K14	Erkek	17	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor
K15	Kadın	15	Lise	Ankara	Anne ile yaşıyor

3.6. Araştırma Verilerinin Yönetilmesi ve Analizi

Araştırma problemi ile ilgili yapılan literatür taraması ve sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın çıkarmış olduğu ve

Azize Nilgün Canel'in yazdığı "Evlilik ve Aile Hayatı" kitabından yararlanılmıştır. Sosyal hizmet, psikoloji ve sosyoloji alanlarında doktora düzeyinde eğitime sahip 5 uzmanın görüşleri alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu etrafında, 15 tek ebeveynli ergen ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır. Görüşme öncesinde tek ebeveynli ergenlere araştırma konusuna yönelik bilgilendirmeler yapılmıştır. Daha sonra ebeveynlerine de konuya ve görüşme sırasında ses kaydı alınabileceğine dair gerekli bilgilendirmeler yapılarak gönüllü katılım formu imzalatılmıştır. Katılımcıların gizliliğini korumak amacıyla onları tanıttıkları isimler yerine, K1, K2,.....K15 şeklinde kodlar kullanılmıştır. Yüz yüze yürütülen ve kayıt altına alınan görüşmeler ortalama 20-35 dakika sürmüştür. Görüşme formunda yer alan bazı soruların tanımlayıcı ve kapalı uçlu olması, açık uçlu soruların ise çalışmanın klinik bir perspektif taşımamasından dolayı ergen bireyi duygusal açıdan etkileyecek derinlikte yönetilmemesi nedeniyle görüşmelerin görece kısa süreli olduğu söylenebilmektedir. Daha sonrasında ise görüşmelerin deşifreleri oluşturulmuştur. Araştırmanın problemine ve amacına uygun olarak belirlenen ana temalar ve alt temalar bölümlere ayrılmıştır.

Bu çalışmada verilerin analizinde içerik analizi prosedürü kullanılmıştır. İçerik analizi; transkripsiyonların ya da ses kayıtlarının analiz edilmesi ve karşılaştırılması için kullanılan bir yöntemdir. Amacı katılımcıların fikirlerini ve görüşlerini tanımlamaktır. İçerik analizi, çalışmacıyı toplanan verilere aşina etmekte ve daha ayrıntılı analizlerin bulunmasını kolaylaştırmaktadır (Coşkun vd., 2015). Verilerin açıklanmasında Colaizzi'nin yedi basamaklı içerik analizi yöntemi uygulanmıştır: (1) yazılı transkriptlerin defalarca okunup, genel bir fikir üretilmesi; (2) doğrudan alakalı önemli ifadelerin belirlenmesi; (3) çözümlenmiş anlamlar yaratılması; (4) katılımcıların beyanlarındaki yaygın olan anlamların temalar halinde toplanması; (5) bulguların kapsamlı betimlemeye uydurulması; (6) bulguların geçerliğinin katılımcı görüşleriyle tanımlanması; (7) katılımcılara sonuçlarla ilgili geri bildirim yapılması (Colaizzi, 1978, Cypress, 2017). Verilerin analizinde, görüşmelerdeki önemli ifadeler göz önüne alınarak formüle edilmiş, katılımcıların fikirlerini yansıtan 3 ana tema, 11 alt tema ve 141 adet kodlamaya dönüştürülmüştür. Kodlamalar bulunarak öncelikle taslak bir tema oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak temalar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Taslak kod, tema ve alt tema örneği

TEMALAR VE ALT TEMALAR	
<p>1.EVLİLİĞİN TANIMI</p> <p>Sorumluluk, kadının erkeği mutlu etme çabası, deneyim, kendine ve düşünce yapısına uyma, sevgiyi resmiyete bağlama, ruh eşini bulma, mutlu ve huzurlu aile ortamı, karşılıklı sevgi ve saygı, huzurlu aile ortamı, zorunluluk gerektirmeyen bir kurum, çocuk sahibi olmak.</p> <p>-Evliliğin Gerekeçleri</p> <p>Eş adayını iyi tanıma, sadık olma, erkek/kadın gibi hissettirmesi, yüceltmesi, iyi bir anne/baba profili, eğlenceli olma, Müslüman olma, ırk, iyi bir meslek sahibi olma, zeki, yeni fikirlere açık olma, bağımsız olma, empati yeteneği, araştırmacı, el becerisi olma, fiziksel işleri yapabilme, düzgün karakterli, huzurlu, çıkarsız sevmeye, uyumlu, bonkör, sevgisini göstermekten çekinmeyen, keskin kuralları olmayan.</p> <p>-Eş Adayında Aranılan Özellikler</p> <p>Güvenilir, problem çözme yeteneği, ekonomik durum, eğitim, yakışıklı/güzel olma, sakin bir yapıda olma, çocuk sevgisi olması, aynı politik görüşe sahip olması, aile onayının olması, alkol ve sigara kullanmaması.</p> <p>Diğer; Annesiyle arasının iyi olması, eğlenceli olması, Türk olması, dini görüş, saygılı olması, merhametli olması, aynı hayat görüşüne sahip olma.</p> <p>-Yaş Farkı</p> <p>Büyük/küçük olabilir, erkeklerin geç olgunlaşması, kuşak farkı, düşünce ayrılıkları, kız çocuklarındaki baba travması.</p> <p>-Ev İçi Sorumluluklar</p> <p>Görev dağılımı, eşit şartlar, yetersiz hissetme (erkek yaparsa), sorumlulukları belirleme, gündelik yaşam becerileri, erkek egemenliği, toplumsal cinsiyet rolleri, iş bölümü, ortak sorumluluklar.</p>	<p>2. SAĞLIKLI AİLE YAPISI</p> <p>Huzur, saygı, ebeveyn kavgalarından çocukların uzak tutulması, anlaşmak, birbirini dinlemek, tartışma ve kavganın az olması, ekonomik kaygının olmaması, çocuklarla güzel vakit geçirilmesi, dayatma ve zorlama olmaması, çocuklarla arkadaş gibi olunması, sorumluluk bilincinin olması, gürültüsüz ve kaygısız bir ortam, kırıcı ve hakaret içerikli sözlerin olmaması, çocukların ebeveynler arasında taraf seçmeye zorlanmaması, tartışmaları aşabilme gücü, mutlu bir ortam, sağlıklı bir iletişim, uyum sağlama, sorunlarla başa çıkma yeteneği.</p> <p>-Eş Adayının Aile Yapısı</p> <p>Eşlerin görüşlerine saygılı, baskıcı bir aile olmama, evliliği etkilememe, muhafazakar olmama, çocukların yeni bir aile kurduklarını kabullenme, eğitilmiş olmaları, ailede huzurlu bir ortam olması, baba figürünün yapısı, çocuklarına karşı taraflı olmayan, çocuklarına güzel anılar yaşatmış olan, sorunsuz bir aile olan, parasal konulara önem vermeyen, çocuklarının mutluluğunu önceleyen, modern ve açık görüşe sahip, iki ailenin uyum içinde olması.</p> <p>-Eş Adayının Değer Yapısı</p> <p>Dini değerler, saygı, kültürel faktörler, uyum-şekil alma, ırk, çatışma, hayata bakış açısı, müdahale, doğacak çocukların eğitimi, yen, fikirler.</p> <p>-Eş Adayının Sergilediği Yaklaşım</p> <p>Kıskançlık, katı kurallar, kısıtlama, alttan alma, haklılık, sahiplenme, anlayışlı ve modern olma, analizci, özgürlükçü, anlaşabilme, azarlayıcı dil, asabellik, sakinlik, seviyeli, tartışma esnasında soğukkanlılık, eşine öncelik verme,</p> <p>-Çalışma Hayatına Yönelik Kararlar</p> <p>Fikir alışverişi, bakış açısı, kabullenme, destekleyişi, rasyonel, menfaat, ekonomi, daha iyi koşullar, eğitim seviyesi, sağlıklı iletişim.</p>

	<p>3. SOSYAL ÇEVRE İLE İLİŞKİLER</p> <p>Davranış, kişilik, doğal ortam, gözlem, uyumluluk, diyalog, analiz etme, kibarlık, kaliteli ortam, aktiflik, arkadaşlar tarafından sevilme, doğallık, özgüven, samimi davranışlar, arkadaşların yanında eş adayına davranışları, özel alan.</p> <p>-Arkadaş Onayı</p> <p>Dışarıdan bir göz, mantıklı bakış açısı, gözlem, üçüncü kişiler, müdahale, fikir alışverişi, gözden geçirme, çiftlerin özel alanı.</p>
--	---

Katılımcı beyanları, ilk kodlamaların fikir birliği sağlandığı noktada taslak temalarla bütünleştirilmiştir. Taslak tema oluşturulduktan sonra tekrar gözden geçirilmiş ve katılımcı beyanlarının kesiştiği noktalardan bir tema daha oluşturulmuştur. Oluşturulan tema Tablo 3'teki gibidir.

Tablo 3. Taslak kod, tema ve alt tema örneği

EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİĞE BAKİŞ AÇISI	(KESİŞİM KÜMESİ)	SOSYAL ÇEVRE İLE İLİŞKİLER
<p>EVLİLİĞİN TANIMI</p> <p>Sorumluluk, kadının erkeği mutlu etme çabası, deneyim, kendine ve düşünce yapısına uyma, sevgiyi resmiyete bağlama, ruh eşini bulma, mutlu ve huzurlu aile ortamı, karşılıklı sevgi ve saygı, huzurlu aile ortamı, zorunluluk gerektirmeyen bir kurum, çocuk sahibi olmak.</p> <p>-Evliliğin Gereçekleri</p> <p>Eş adayını iyi tanıma, sadık olma, erkek/kadın gibi hissettirmesi, yüceltmesi, iyi bir anne/baba profili, eğlenceli olma, Müslüman olma, ırk,</p>	<p>SAĞLIKLI AİLE YAPISI</p> <p>Huzur, saygı, ebeveyn kavgarlarından çocukların uzak tutulması, anlaşmak, birbirini dinlemek, tartışma ve kavganın az olması, ekonomik kaygının olmaması, çocuklarla güzel vakit geçirilmesi, dayatma ve zorlama olmaması, çocuklarla arkadaş gibi olunması, sorumluluk bilincinin olması, gürültüsüz ve kaygısız bir ortam, kırıcı ve hakaret içerikli sözlerin olmaması, çocukların</p>	<p>SOSYAL ÇEVRE İLE İLİŞKİLER</p> <p>Davranış, kişilik, doğal ortam, gözlem, uyumluluk, diyalog, analiz etme, kibarlık, kaliteli ortam, aktiflik, arkadaşlar tarafından sevilme, doğallık, özgüven, samimi davranışlar, arkadaşların yanında eş adayına davranışları, özel alan.</p> <p>-Arkadaş Onayı</p> <p>Dışarıdan bir göz, mantıklı bakış açısı, gözlem, üçüncü kişiler, müdahale, fikir alışverişi, gözden geçirme, çiftlerin özel alanı.</p>

<p>iyi bir meslek sahibi olma, zeki, yeni fikirlere açık olma, bağımsız olma, empati yeteneği, araştırmacı, el becerisi olma, fiziksel işleri yapabilme, düzgün karakterli, huzurlu, çıkarsız sevme, uyumlu, bonkör, sevgisini göstermekten çekinmeyen, keskin kuralları olmayan.</p> <p>-Eş Adayında Aranılan Özellikler</p> <p>Güvenilir, problem çözme yeteneği, ekonomik durum, eğitim, yakışıklı/güzel olma, sakin bir yapıda olma, çocuk sevgisi olması, aynı politik görüşe sahip olması, aile onayının olması, alkol ve sigara kullanmaması.</p> <p>Diğer; Annesiyle arasının iyi olması, eğlenceli olması, Türk olması, dini görüş, saygılı olması, merhametli olması, aynı hayat görüşüne sahip olma.</p> <p>-Yaş Farkı</p> <p>Büyük/küçük olabilir, erkeklerin geç olgunlaşması, kuşak farkı, düşünce ayrılıkları, kız çocuklarındaki baba travması.</p> <p>-Ev İçi Sorumluluklar</p> <p>Görev dağılımı, eşit şartlar, yetersiz hissetme (erkek yaparsa), sorumlulukları belirleme, gündelik yaşam becerileri, erkek egemenliği, toplumsal cinsiyet rolleri, iş bölümü, ortak sorumluluklar.</p>	<p>ebeveynler arasında taraf seçmeye zorlanmaması, tartışmaları aşabilme gücü, mutlu bir ortam, sağlıklı bir iletişim, uyum sağlama, sorunlarla başa çıkma yeteneği.</p> <p>-Eş Adayının Aile Yapısı</p> <p>Eşlerin görüşlerine saygılı, baskıcı bir aile olmama, evliliği etkilememe, muhafazakâr olmama, çocukların yeni bir aile kurduklarını kabullenme, eğitilmiş olmaları, ailede huzurlu bir ortam olması, baba figürünün yapısı, çocuklarına karşı taraflı olmayan, çocuklarına güzel anılar yaşatmış olan, sorunsuz bir aile olan, parasal konulara önem vermeyen, çocuklarının mutluluğunu önceleyen, modern ve açık görüşe sahip, iki ailenin uyum içinde olması.</p> <p>-Eş Adayının Değer Yapısı</p> <p>Dini değerler, saygı, kültürel faktörler, uyum-şekil alma, ırk, çatışma, hayata bakış açısı, müdahale, doğacak çocukların eğitimi, yen, fikirler.</p> <p>-Eş Adayının Sergilediği Yaklaşım</p> <p>Kıskançlık, katı kurallar, kısıtlama, alttan alma, haklılık, sahiplenme, anlayışlı ve modern olma, analizci, özgürlükçü, anlaşılabilir, azarlayıcı dil, asabılık, sakinlik, seviyeli, tartışma esnasında soğukkanlılık, eşine öncelik verme,</p> <p>-Çalışma Hayatına Yönelik Kararlar</p> <p>Fikir alışverişi, bakış açısı, kabullenme, destekleyişi, rasyonel,</p>	
---	---	--

	menfaat, ekonomi, daha iyi koşullar, eğitim seviyesi, sağlıklı iletişim.	
--	--	--

Benzer içerikte olan kodlar birleştirilmiş ve katılımcıların kendi ifadeleri ile birlikte kodlar ve temalar genişletilmiştir. Analiz edilen kodlar, temalar ve alt temalar olarak kategorize edilmiştir. Kategorilere ayrılan kodlar, temalar ve alt temalar araştırmanın problemi çerçevesinde teker teker incelenerek ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan kodlar, temalar ve alt temalar danışman hocamın da fikirleri alınıp ve düzenlemeleri yapılarak son halini almıştır. Katılımcıların ağırlıklı olarak verdiği yanıtlar K1, K2... şeklinde tabloda gösterilmiştir. Ulaşılan son üç tema Tablo 4’ te verilmiştir.

Tablo 4. Temalar ve alt temalar

EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİĞE BAKIŞ AÇISI	(KESİŞİM KÜMESİ) SAĞLIKLI AİLE YAPISI	SOSYAL ÇEVRE İLE İLİŞKİLER
EVLİLİĞİN TANIMI Sorumluluk olarak tanımlıyor (K1-K) Kadının erkeği mutlu etme çabası olarak tanımlıyor (K2-K) Deneyim olarak tanımlıyor (K3-E) Ciddi bir durum olarak tanımlıyor (K4-K) Kendine ve düşünce yapısına uymak olarak tanımlıyor (K5-E) Sevgiyi resmiyete bağlamak olarak tanımlıyor (K6-E) Ruh eşini bulmak olarak tanımlıyor (K7-K) Kendini mutlu edecek insanı bulmak olarak tanımlıyor (K8-E) Mutlu ve huzurlu bir aile ortamı kurmak olarak tanımlıyor (K9-E) (K11-K)	AİLE YAPISINA İLİŞKİN BEKLENTİLER Huzurlu, saygılı ve aile bireyleriyle sağlıklı bir iletişimin kurulduğu ortam olarak tanımlıyor (K1-K) (K4-K) (K8-E) (K10-K) (K12-E) (K14-E) (K15-K) Ebeveyn tartışmalarından çocukların uzak tutulduğu bir ortam olarak tanımlıyor (K2-K) (K3-E) (K7-K) (K9-E) (K11-K) (K13-E) Tartışmanın ve kavganın az olduğu, ekonomik kaygının olmadığı bir ortam olarak tanımlıyor (K5-E) (K9-E) Ebeveynlerin çocuklarla arkadaş gibi olduğu bir ortam olarak tanımlıyor (K6-E)	EŞ ADAYINDAN BEKLENTİLER Sosyal çevresindeki davranışları kişiliğini yansıtacağı için doğal ortamında gözlemlemek olarak tanımlıyor (K1-K) (K2-K) (K3-E) (K5-E) (K6-E) (K9-E) (K10-K) (K12-E) (K14-E) Kaliteli ve eğitilmiş bir sosyal çevresi olmalı olarak tanımlıyor (K4-K) (K7-K) Kıskanç olduğu için mesafeli olmalı olarak tanımlıyor (K8-E) Sosyal çevresinde bana özenli ve güzel davranmalı olarak tanımlıyor (K11-K) Sosyal çevresini idare edebilecek olgunlukta olmalı olarak tanımlıyor (K13-E) (K14-E) (K15-K)

<p>Karşılıklı sevgi, saygı ve merhamet olarak tanımlıyor (K10-K) (K12-E)</p> <p>Anlaşan ve aile olmak isteyen iki insan olarak tanımlıyor (K13-E)</p> <p>Çocuk sahibi olmak istemek olarak tanımlıyor (K15-K)</p>		
<p>-Eş Adayında Aranılan Özellikler</p> <p>Güvenilir olması olarak tanımlıyor (K1-K) (K2-K) (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K6-E) (K7-K) (K8-E) (K9-E) (K11-K) (K12-E) (K13-E) (K14-E) (K15-K)</p> <p>Eğitilmiş olması olarak tanımlıyor (K1-K) (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K6-E) (K7-K) (K8-E) (K9-E) (K10-K) (K11-K) (K12-E) (K13-E) (K14-E) (K15-K)</p> <p>Aile onayının olması olarak tanımlıyor (K5-E) (K8-E) (K9-E)</p> <p>Çocuk sevgisi olması olarak tanımlıyor (K3-E) (K8-E) (K13-E)</p> <p>Problem çözme yeteneği olması olarak tanımlıyor (K1-K) (K2-K) (K3-E) (K6-E) (K7-K) (K9-E) (K10-K) (K11-K) (K12-E) (K14-E) (K15-K)</p> <p>Yakışıklı/Güzel olması olarak tanımlıyor (K1-K) (K5-E) (K6-E) (K8-E) (K12-E) (K13-E) (K14-E) (K15-K)</p> <p>Sakin bir yapıda olması olarak tanımlıyor (K2-K) (K3-E) (K4-K) (K6-E) (K9-E) (K10-K) (K12-E) (K13-E) (K14-E) (K15-K)</p> <p>Alkol/Sigara kullanmaması olarak tanımlıyor (K10-K)</p> <p>Ekonomik durumunun iyi olması olarak tanımlıyor (K1-K) (K2-K) (K7-K)</p> <p>Aynı politik görüşe sahip olması olarak tanımlıyor (K4-K) (K11-K)</p> <p>Diğer;</p> <p>Annesiyle arasının iyi olması olarak tanımlıyor (K2-K)</p> <p>Eğlenceli olması olarak tanımlıyor (K4-K)</p> <p>Türk olması olarak tanımlıyor (K5-E)</p>	<p>-Eş Adayının Aile Yapısına İlişkin Beklentiler</p> <p>Eşlerle olan ilişkiye müdahale etmeyen, eşlerin de artık yeni bir aile kurduğunun bilincinde olan bir yapı olarak tanımlıyor (K1-K) (K4-K) (K5-E) (K6-E) (K10-K)</p> <p>Birbirlerini çok seven saygılı bir aile olarak tanımlıyor (K2-K) (K7-K) (K11-K) (K12-E)</p> <p>Kendi aile sıcaklığının aynısını hissedebileceği bir ortam olarak tanımlıyor (K3-E) (K10-K)</p> <p>Muhafazakâr olmayan, modern bir aile olarak tanımlıyor (K4-K) (K14-E) (K15-K)</p> <p>Babasının iyi biri olduğu bir ortam olarak tanımlıyor (K8-E)</p> <p>Eğitilmiş bir aile olarak tanımlıyor (K3-E) (K9-E)</p> <p>Parasal konulara önem vermeyen ve eşlerin mutluluğunu önceleyen bir aile olarak tanımlıyor (K13-E)</p> <p>-Eş Adayının Değer Yapısı</p> <p>Eşlerin birbirlerine saygılı olup, özel alana müdahale etmediği sürece sorun olmayacağını düşünüyor (K1-K) (K2-K) (K3-E) (K4-K) (K6-E) (K8-E) (K9-E) (K12-E) (K14-E) (K15-K)</p> <p>Özellikle dini görüşün çok önemli olduğunu düşünüyor (K5-E)</p> <p>Çocukların eğitiminde fikir ayrılığına düşülmemesi için değer yapılarının aynı olması gerektiğini düşünüyor (K7-K) (K10-K) (K11-K) (K13-E)</p> <p>-Eş Adayının Sergilediği Yaklaşım</p> <p>Kıskançlığı ve katı kuralları kabul edilemez olarak tanımlıyor (K1-K) (K5-E) (K6-E) (K14-E)</p> <p>Kıskançlığı dozunda olduğu sürece gerekli olarak tanımlıyor (K2-K)</p>	<p>-Arkadaş Onayı</p> <p>Arkadaşlarının onayı önemli. Dışardan bir gözle görülemeyen şeyleri görebilirler olarak tanımlıyor (K1-K) (K5-E) (K9-E)</p> <p>Arkadaşlarının görüşü önemli değil. Bu benim özel alanım olarak tanımlıyor (K2-K) (K3-E) (K4-K) (K13-E) (K14-E)</p> <p>Arkadaşlarının fikirlerini önemserim, kafam da yer edinir ama karar bana aittir olarak tanımlıyor (K6-E) (K7-K) (K8-E) (K10-K) (K11-K) (K12-E) (K15-K)</p>

<p>Dini görüşünün aynı olması olarak tanımlıyor (K7-K)</p> <p>Saygılı olması olarak tanımlıyor (K8-E)</p> <p>Merhametli olması olarak tanımlıyor (K10-K)</p> <p>Aynı hayat görüşüne sahip olması olarak tanımlıyor (K11-K)</p> <p>-Evlilik Birliğinde Öncelikler</p> <p>Eş adayını iyi tanımak olarak tanımlıyor (K1-K)</p> <p>Kadın gibi hissettirmesi ve yüceltmesi olarak tanımlıyor (K2-K)</p> <p>Sadık ve iyi bir anne profili olması olarak tanımlıyor (K3-E)</p> <p>Eğlenceli biri olması olarak tanımlıyor (K4-K) (K12-E)</p> <p>Müslüman olması olarak tanımlıyor (K5-E) (K7-K)</p> <p>Doğu kökenli olmaması olarak tanımlıyor (K5-E)</p> <p>Güzel bir mesleği olması olarak tanımlıyor (K5-E) (K10-K)</p> <p>Yeni fikirlere açık ve bağımsız olması olarak tanımlıyor. (K6-E) (K7-K)</p> <p>Empati yeteneği ve fiziksel işleri kolayca yapabilen biri olarak tanımlıyor (K7-K)</p> <p>Zeki biri olarak tanımlıyor (K8-E)</p> <p>Düzgün karakteri olan biri olarak tanımlıyor (K9-E)</p> <p>Huzur veren ve çıkarsız seven biri olarak tanımlıyor (K10-K)</p> <p>Uyumlu ve bonkör biri olarak tanımlıyor (K11-K)</p> <p>Sevgisini göstermekten çekinmeyen biri olarak tanımlıyor (K13-E)</p> <p>“Ben asla yapmam!” gibi cümleleri kurmayan biri olarak tanımlıyor (K14-E)</p> <p>Yaşı benden büyük olmalı olarak tanımlıyor (K1-K) (K2-K) (K7-K) (K10-K)</p> <p>Yaşı benden küçük olmalı olarak tanımlıyor –</p> <p>Yaşı fark etmez olarak tanımlıyor (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K6-E) (K8-</p>	<p>(K3-E) (K4-K) (K7-K) (K8-E) (K9-E) (K10-K) (K11-K) (K12-E) (K13-E) (K15-K)</p> <p>Cimri olmamak olarak tanımlıyor (K13-E)</p> <p>Evlilik Birliğinde Uyum Arayışı</p> <p>Fikirlerini ifade edebilir ancak son karar bana ait olarak tanımlıyor (K1) (K7-K) (K8-E) (K9-E) (K10-K) (K12-E) (K14-E)</p> <p>Eşimin isteği doğrultusunda ilerlerim olarak tanımlıyor (K2-K)</p> <p>Ailemizin menfaati ve ekonomik koşullara göre ortak karar olarak tanımlıyor (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K6-E) (K11-K) (K13-E) (K15-K)</p>
---	--

E) (K9-E) (K11-K) (K12-E) (K13-E) (K14-E) (K15-K) Görev dağılımı olması gerektiğini ve ortak sorumluluk olduğunu düşünüyor (K1-K) (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K7-K) (K8-E) (K9-E) (K10-K) (K11-K) (K12-E) (K14-E) Erkek yaparsa kendisini yetersiz hissedeceğini düşünüyor (K2-K) Yorgunluk durumuna göre; eşlerden hangisi az yorgunsa onun yapması gerektiğini düşünüyor (K6-E) (K13-E) (K15-K)		
--	--	--

3.7. Güven Duyulabilirlik

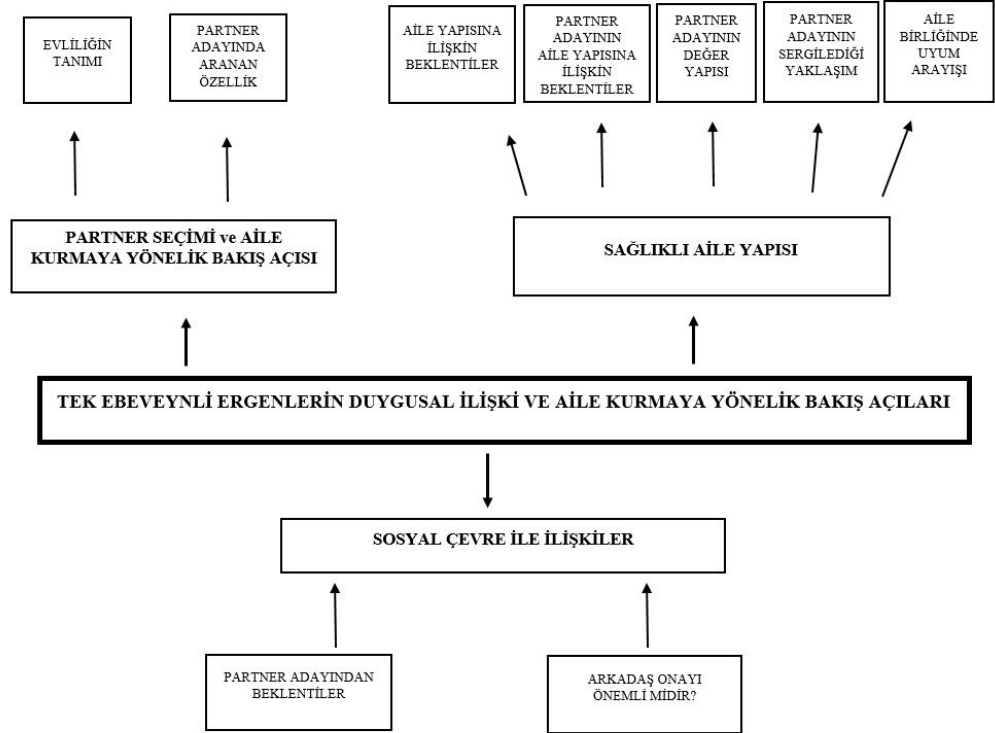
Araştırmada iç ve dış geçerliliği ve güvenilirliğinin sağlanması adına çeşitli değişkenler uygulanmıştır. Veri toplama araçları belirlenirken uzman görüşleri alınmış, ergen bireylere uygulamadan önce ön görüşme yapılmıştır. Uzman görüşü ve ön görüşme neticesinde yarı yapılandırılmış görüşme formunun son haline ulaşılmıştır. Tek ebeveynli ergenlerle ilk görüşme, tanışma ve araştırma içeriğine dair bilgilendirme şeklinde olmuştur ve ardından görüşmeler planlanmıştır. Görüşmelerin planlanmasında, katılımcıların kendini rahatça ifade edebilecekleri bir ortam oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen veriler tek ebeveynli ergen bireylerin ifadelerinde değişim yapılmadan direkt bulgular bölümünde aktarılarak iç güven duyulabilirlik sağlanmıştır. Katılımcı grubunun oluşturulmasında amaçsal örneklem yöntemi kullanılmış ve araştırma sorusuna uygun bireyler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın yöntemleri ve veri toplama süreci ayrıntılı bir şekilde aktarılarak çalışmanın dış güven duyulabilirliği sağlanmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmadaki sınırlılık tek ebeveynli ergen bireylerden sadece boşanmış ailenin çocuklarına ulaşılmasıdır. Tek ebeveyn olma durumunu kapsayan; ebeveynlerden birinin ölümü, terk etmesi, ceza evine girmiş olması ve geçici koşullar gibi durumlar yaşayan tek ebeveynli ergenler çalışmaya dahil edilememiştir.

4. BULGULAR

Tek ebeveynli bir aile ortamında yaşayan ergenlerin duygusal ilişkilerinde, aile kurmaya yönelikâçılarında ve eş seçimlerinde, içinde buldukları aile ortamının yansımalarını keşfetmek amacıyla yapılan bu çalışmada; araştırma verileri 3 ana tema altında toplanmıştır. Ana temalarda; tek ebeveynli ergenlerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelikâçısı, sağlıklı aile yapısına ilişkin görüşleri ve sosyal çevre ile ilişkileri yer almaktadır. İlk iki temada ergenlerin nasıl bir partner ile duygusal ilişki yaşamak istedikleri ve eş adaylarının sosyal çevre dinamiklerine değinildi. Bu iki temanın birleşimiyle beraber sağlıklı aile yapısına ilişkin görüşleri ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlarda sağlıklı aile yapısı kesişim kümesi olarak ele alınmıştır.

Şekil 1. Tek ebeveynli ergenlerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelikâçıları kapsamında elde edilen tema ve alt temaların grafiği

4.1. Partner Seçimi ve Aile Kurmaya Yönelik Bakış Açısı

Tek ebeveynli ergenlerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelikâçıları incelediğinde, ergen bireylerin görüşleriyle; evliliğin tanımı, eş adayında aranan özellikler, evlilik birliğinde öncelikler ve ev içi sorumluluklar alt tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu

konuda ergen bireyler hayallerindeki evlilik ortamını ve gelecek planlamalarına dair görüşlerini ortaya koymaktadır.

4.1.1. Evliliğin Tanımı

Evlilik gibi bir kuruma adım atmaya karar verirken biyolojik ve psikolojik olarak erişkinliğe ulaşmak önemli bir konudur. Hayatımızı büyük oranda etkileyecek bir olayın kararını verirken bilinçli, ön görülü ve sorumluluk bilincine sahip olmak bireyler için önemlidir. Bir diğer unsur ise ekonomik özgürlüktür. Evlenecek olan kadın ve erkeğin ekonomik özgürlüklerini eline alması hem bireysel yaşam doyumunu hem de bireylerin ev içi giderleri karşılamaında kolaylık sağlayacaktır. Katılımcılar görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Benim için evlilik çok büyük bir sorumluluktur. Sorumluluk bilinci olan bir eş adayı ile hayatımı birleştirmek isterim.” (K1-K)

“Evlilik benim için belirli bir yaşa gelip, ekonomik durumumu garantiledikten sonra hayatımı biriyle birleştirmek için yapacağım eylemdir.” (K5-E)

İçinde bulunduğu aile sistemini rol model alan katılımcı evlilik hakkındaki görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Benim için evlilik ailemde de gördüğüm kadarıyla kadının erkeği mutlu etme çabasıdır. Bu düşüncem size kendime eziyet olarak gelmesin. İçten bir şekilde bu olayı gerçekleştirebilirim. Benim bilinçaltımda evlilik erkeğin beklentilerini karşılamaktır.” (K2-K)

Evlilik deneyim ve yeni tecrübeler edinmektir. Kişiler bireysel yaşadıkları ya da aileleriyle birlikte olduğu bir alandan yeni bir yaşam alanına geçmektedirler. İki bireyin romantik bağlar kurmasıyla kendi özel alanlarına çekildikleri evlilik kurumu, kişiye yeni tecrübeler ve hayatlarına ilişkin yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Evlilik resmi bir kurumdur. Geleneksel toplum kalıplarına göre insanların evlilik birliğini oluşturmaları gerekir. Hem dinsel hem de kişilerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için evlenmek önemli bir yer tutar. Katılımcılar görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Evlilik her insanın yaşamak istediği türden bir deneyimdir.” (K3-E)

“Bana göre evlilik birini sevdiğin zaman onu resmiyete bağlamaktır.” (K6-E)

Evlilik öncesi ve sonrasında alınabilecek kararlar ve davranışlar oldukça önem arz etmektedir. Evlilik kararı almadan önce ve sonrasında çiftler bu durumları ciddiyet içinde değerlendirerek, hayatları için önemli bir karar almaktadır. Katılımcı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Evlilik çok ciddi bir durum. Hemen anlık boşanma kararı alabiliriz ama evlilik kararı verirken o kadar ayrıntılı düşünmeliyiz ki; sonuçta o kişiyle hayatımızı birleştiriyor olacağız. Bence evlilikteki en önemli şey kesinlikle ciddiyettir.” (K4-K)

Evlilik birliğini oluştururken çiftler; mutlu ve huzurlu bir aile ortamı hayal etmektedir. Çiftlerin istedikleri sevgi, saygı, güven ve eşlerin birbirine karşı merhametli davrandıkları, sıcak ve güzel bir yuvadır. Ergen bireylerin görüşleri bu unsurlar çevresinde toplanmıştır. Katılımcılar görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Evlilik basitçe iki kişinin bir hayat kurmasıdır. Mutlu ve huzurlu bir aile ortamının temelidir.” (K9-E)

“İki kişinin benzer hayat görüşleri doğrultusunda; karşılıklı sevgi, saygı, merhamet ve hoşgörü ile hayatlarını birleştirmesidir.” (K10-K)

4.1.2. Partner Adayında Aranılan Özellikler

Bu alanda katılımcılardan partner adayında aradıkları özelliklerin sıralanması istenmiştir. Sıralamalar Tablo 5’teki gibidir.

Tablo 5. Partner adayında aranılan özellikler

PARTNER ADAYINDA ARANAN ÖZELLİKLER	
Güvenilir olması	(K1) (K2) (K3) (K4) (K5) (K6) (K7) (K8) (K9) (K11) (K12) (K13) (K14) (K15)
Eğitilmiş olması	(K1) (K3) (K4) (K5) (K6) (K7) (K8) (K9) (K10) (K11) (K12) (K13) (K14) (K15)
Aile onayının olması	(K5) (K8) (K9)

Çocuk sevgisi olması	(K3) (K8) (K13)
Problem çözme yeteneğinin olması	(K1) (K2) (K3) (K6) (K7) (K9) (K10) (K11) (K12) (K14) (K15)
Yakışıklı / Güzel olması	(K1) (K5) (K6) (K8) (K12) (K13) (K14) (K15)
Sakin bir yapıda olması	(K2) (K3) (K4) (K6) (K9) (K10) (K12) (K13) (K14) (K15)
Alkol / Sigara kullanmaması	(K10)
Ekonomik durumunun iyi olması	(K1) (K2) (K7)
Sizinle aynı politik görüşe sahip olması	(K4) (K11)
Sizinle aynı memleketli olması	-
Diğer	(K2) (K4) (K5) (K7) (K8) (K10) (K11)

Evlilik kararı alırken ve alınan kararın sürdürülmesinde en önemli unsurlardan biri güven duygusudur. Bireyler bir yuva kurarken güvenebileceği ve sırtını yaslayabileceği bir eş adayı istemektedirler. Eşler arasında güvensizlik olduğu zaman bireyler psikolojik olarak kendilerini iyi hissedemeyebilir ve bu durum evlilik birliğine yansıyabilmektedir. Evlilikte statü önemli yer tutmaktadır. Başarılı ve sağlıklı bir evlilik sürdürebilmek için eşlerin eğitim denklikleri de uyum içinde olmalıdır. Eğitim düzeyinde eşitsizlik olan çiftler; bazı konularda ve iletişim kurma becerisi konusunda sıkıntılar yaşayabilir. Eşlerden biri diğerine eğitim seviyesi üzerinden kırıncı söylemlerde bulunabilir.

Evlilik kararı verilirken alınan kararlar, sadece eş adaylarının etrafında şekillenmez. Aileler de alınan bu karar hakkında fikirlerini beyan edip olumlu ve olumsuz tutumlar sergileyebilmektedir. Geleneksel toplum kalıplarına baktığımız zaman anne babanın en büyük görevi çocuklarını güzel şartlarda büyütüp, onlarında bir aile kurmasını sağlamaktır. Ebeveynler bu yüzden çocuklarının mutlu bir aile kurmasında, evlatlarına karşı kendilerini sorumlu hissedebilmektedirler. Bu nedenle de alınacak evlilik kararında olumlu veya olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir. Bazı çiftler evlilik kararı bize aittir diyebilirken, bazı çiftler de aile kabulü olmadan evliliğin gerçekleşmeyeceği noktasında karar alabilirler.

Bireyler evlilik kararı aldıktan bir süre sonra çocuk sahibi olmanın hayalini kurarlar. Hatta halk arasındaki söylentilerde birçok bireyin çocuk sahibi olmak için evlenmek istedikleri

üzerinde durulur. Bu konuya sosyokültürel açıdan bakmak mümkündür. Çünkü bireylerin çevre tarafından evlenip, çocuk yapmaları beklenmektedir. Ülkemizdeki geleneksel bakış açısından dolayı evlenmeden çocuk sahibi olmak yadsınabilir ve alışılmışın dışında olan bir durumdur. Bunun aksine bireyler çocukları çok sevdikleri içinde hemen çocuk sahibi olmak isteyebilirler. Bazı katılımcılar da eş adayında aradığı özelliklerin arasında çocuk sevgisinin mutlaka olması gerektiğini söylemişlerdir.

Evlilik ne kadar sağlıklı ve güzel ilerlese de çiftler arasında zaman zaman anlaşmazlıklar ve tartışmalar meydana gelebilmektedir. Önemli olan çiftlerin bu tartışmaların üstesinden nasıl gelebildikleridir. Bu durumlarda çiftler kendilerini öfkeli, bunalmış ve sıkılmış hissetmektedir. Çiftlerin bu durumla baş edebilme yöntemleri oluşturması gerekmektedir. Dolayısıyla bu sıkıntılı durumu sağlıklı bir şekilde yönetmek, ilişkinin daha az yıpranmasını sağlamak için bireylerin problem çözme yeteneğinin olması gerekmektedir.

Bireyler genellikle tanışma ve flört aşamasında estetik görünüşe önem vermektedir. İlk tanışma esnasında; bireyler karşısındaki partnerin güzel/yakışıklı olup olmadığına, fiziksel olarak hangi özellikleri taşıdığına ve yanına yakışıp yakışmadığı gibi durumlara bakmaktadır. Çoğu birey, partnerlerini seçerken estetik kaygıları göz önünde bulundurarak seçeceği eş adayı hakkında kriterler belirlemektedir.

Evliliklerde tartışma esnasında gerçekleşen öfke kontrollü çok iyi şekilde yönetilmelidir. Çiftler arasında yaşanan tartışmalar; çiftlerin birbirlerinin ve evliliklerinin zedelenmesine, hatta boşanmalara bile yol açabilmektedir. Öfke her insanda var olabilen ve istemediği olayların yaşandığı sırada ortaya çıkabilen bir duygudur. Önemli olan bu duygunun iyi yönetilebilmesidir. Evlilikte yaşanan sorunların üstü kapatılmadan, biriktirilmeden eşlerle paylaşılması gerekir. Öfke problemi evliliklerdeki sorunlardan biridir. Bu yüzden katılımcılar öfkenin zarar verici olduklarını düşündüklerinden, eş adayının sakin bir yapıda olmasını istedikleri üzerinde durmuşlardır.

Partner seçimi kriterlerinin arasında alkol/sigara kullanımı da yer almaktadır. Genellikle alkol/sigara kullanmayan bireyler, partner seçiminde de eş adayının alkol /sigara kullanmasını istememektedir. Bunun nedenleri arasında öncelikle sağlık gelmektedir. Alkol/sigara kullanımı bireyin sağlık unsurlarını olumsuz etkilemektedir. Diğer bir nedeni ise dinsel faktörlerdir. Bireyler insan vücuduna alkol ve sigaranın doğrudan zarar

verdiğini ve bu kötü alışkanlıkların evin ve aile hayatının bereketini kaçıracağını düşünebilmektedirler.

Evlilik ne kadar duygusal olarak ele alınsa da aslında ekonomik bir durumdur. Geleneksel toplumlarda evlilik ve düğün kavramı geniş bir yer kaplar. Çünkü evlilik birliğine erişme aşaması birçok maddi kaynaklara dayanmaktadır. Nişan, kına, düğün vs. gibi olgularla alakalı bir sürü beklenti mevcuttur. Ayrıca kadının ailesi; ev, araba, fazlasıyla altın gibi şeyler talep edebilmektedir. Bu taleplerin hepsi de maddiyata dayanmaktadır. Erkek bireylere bakacak olursak da; günümüz ekonomik şartlarına göre tek maaşla geçinmenin zor olmasından dolayı, eş adayının çalışan ve ekonomik bağımsızlığını kazanmış bir kadın olması yönünden kriterleri mevcuttur.

Bireyler farklı politik görüşlere sahip olabilmektedirler. Benimsediğimiz politik görüşlere eş adayları ve ya partnerler uyum sağlamak zorunda değildir. Önemli olan fikirlerimizi özgürce ifade edip, fikirlerimizi karşımızdaki kişiye uygun bir davranış biçimiyle sunmamızdır. Politik görüş ayrılıkları çiftler arasında gerginliklere hatta kavgalara neden olabilmektedir. Bu nedenle kişiler fikir ayrılığı yaşamamak adına, kendi politik görüşüne yakın kişileri eş adayları olarak seçebilmektedir.

Evlilik birliğini oluştururken her birey eş adaylarında aradıkları özellikleri tasarlamakta ve eş adayını bu özelliklere göre belirlemektedir. Fakat evlilik birliğini oluşturmada olmazsa olmaz dedikleri kriterler mevcut olabilmektedir. Bu bölümde tek ebeveynli ergenlerin evlilik birliğindeki öncelikli kriterlerine değinilmektedir.

Evlilik kararı vermeden önce bireyin hem kendini hem de karşısındaki eş adayını tanıması oldukça önemlidir. Katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Evlilik kararı verebilmem için öncelikle o kişiyi çok iyi tanımış olmam gerekir.” (K1-K)

Evlilik birliğine ilk adımın atılmasından sonra çiftlerin en önemli isteği çocuk sahibi olmaktır. Fakat çocuk sahibi olmak çok fazla sorumluluk gerektiren bir eylemdir. Bunun için eş adaylarının iyi bir anne-baba profili olması gerekmektedir.

“Evlilik kararı verebilmek için öncelikle o kişinin, çocuğumun annesi olabilecek profilde bir kadın olmasını isterim.” (K3-E)

Günümüzde din konusu hem bireysel hem de toplumsal olarak hayatımızda yer edinmektedir. Eş adaylarının evlilik öncesi ve evlilik sonrası döneminde, din faktörü uyum süreci olarak bazı konularda kendini gösterebilmektedir. Bazı bireyler ev içi uyum ve hayata bakış açısında aynı pencereden bakabilmek, uyum sorunu yaşamamak ve çocuk yetiştirmede fikir ayrılıklarına düşmemek için kendi dini görüşüne uygun bireylerle evlenmeyi tercih edebilmektedir.

“Evlilik kararı verebilmek için öncelikle o kişinin dini görüşüne bakarım ve Müslüman biriyle evlenmek isterim.” (K5-E) (K7-K)

Evlilik birliğindeki uyum sürecinde etnik köken önemli rol oynamaktadır. Toplumumuz etnik köken farklılıkları açısından çok çeşitlidir. Geleneksel toplumlarda genellikle halk tabiri ile aile büyükleri ve bireyler kendi etnik kökeninden yani kendi içlerinden olan bir eş adayını evlilik için uygun görmektedirler. Bunun nedeni gelecek nesillerin geleneklerinden uzaklaşmaması ve evlilik içinde uyumsuzlukların yaşanmasının önüne geçmektir.

“Evlilik kararı verebilmek için önceliğim, eş adayının benimle aynı etnik kökene sahip olmasıdır.”(K5-E)

Evlilik birliği oluşturulurken üzerinde durulan bir önemli konu da eş adaylarının meslekleridir. Günümüzde kadın erkek fark etmeksizin her birey eş adayının ya da partnerinin iyi bir mesleği olmasını istemektedir. Bunun nedeni ekonomik olarak çiftlerin iyi bir yaşam şartı sürmek istemesi ve aralarındaki statü farkının evlilik birliğinde uyumsuzluğa yol açabilecek olmasıdır.

“Evlilik kararı verebilmek için önceliğim, eş adayının iyi bir mesleğinin olmasıdır.”(K10-K)

Mutlu bir yuvanın hayaliyle kurulan evliliklerde bazı durumlarda sorunlar ve tartışmalar yaşanabilmektedir. Ortak bir noktada sorunu çözmek için buluşamayan çiftlerde kavgalar olabilmekte ve bu kavgalar boşanmaya kadar gidebilmektedir. Önemli olan bu durumlarda çiftlerin birbirlerine karşı yapıcı olması ve ortak bir noktada buluşabilmesidir. Bu gibi durumlarda egosuna ve kalıplaşmış sabit kurallara yenik düşebilen çiftlerin evliliklerinde sarsılmalar meydana gelmektedir.

“Evlilik kararı verebilmek için önceliğim, eş adayının “Ben asla yapmam!” gibi kullanmamasıdır. Eş adayının sabit fikirli olmaması benim için çok önemlidir.” (K14-E)

Evlilik kararı verilirken üzerinde durulan bir önemli konu ise eşler arasındaki yaş farkıdır. Ülkemize göre baktığımız zaman yaş farkında belirli tabular bulunmaktadır. Örneğin; kadınlar kendilerinden büyük erkekleri tercih edebiliyorken, toplumumuzda erkeğin kendinden büyük bir kadını eş adayı olarak tercih etmesi toplum tarafından fazla kabul görmemektedir. Aynı durum kadınlar için de geçerlidir kendinden büyük erkeği tercih edebilen kadınların, küçük bir erkeği tercih etmesi toplum tarafından ayıplanabilmektedir. Bu durum da bize toplumumuzun geleneksel tabularını ortaya koymaktadır. Bu konuda ergen bireylerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Sececeğim eş adayının yaşı benden büyük olmalıdır.” (K1-K) (K2-K) (K7-K) (K10-K)

“Sececeğim eş adayının yaşı benim için fark etmez.” (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K6-E) (K8-E) (K9-E) (K11-K) (K12-E) (K13-E) (K14-E) (K15-K)

Evlilik sorumluluk bilinci gerektiren bir kurumdur. Daha önce aileleriyle yaşayan bireyler evlendikleri zaman ev içi sorumluluklarıyla baş başa kalmaktadır. Toplumumuz açısından baktığımız zaman bu durumda erkeklerin daha çok sorumluluk alamadığını ya da sorumluluklar karşısında bocaladığını söylemek mümkün olacaktır. Ülkemizde toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın ve erkekler arasında bir eşitsizlik söz konusudur. Çünkü kadınlar küçüklükten beri, ev işlerini yapmaya yönlendirilmişlerdir. Erkekler ise çalışıp para kazanması atfedilmiştir. Bu eşitlik olmayan yetiştirme tarzından dolayı erkekler ev içi sorumlulukları almaktan kaçınabilirler ve bu durum da evlilik içinde huzursuzluklara neden olabilmektedir. Çiftler evin içinde beraber yaşadıkları için birbirlerine karşı yardımcı ve ev içi sorumlulukları üstlenici bir yaklaşım sergilemelidir.

“Görev dağılımı olması gerektiğini ve ortak sorumluluk olduğunu düşünüyorum.” (K1-K) (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K7-K) (K8-E) (K9-E) (K10-K) (K11-K) (K12-E) (K14-E)

“Erkek yaparsa kendimi yetersiz hissedeceğimi düşünüyorum.” (K2-K)

“Yorgunluk durumuna göre olmalıdır. Eşlerden hangisi az yorgunsa onun yapması gerektiğini düşünüyorum.” (K6-E) (K13-E) (K15-K)

Evlilik sorumluluk bilinci gerektiren bir kurumdur. Daha önce aileleriyle yaşayan bireyler evlendikleri zaman ev içi sorumluluklarıyla baş başa kalmaktadır. Çiftler ev içinde beraber yaşadıkları için birbirlerine karşı yardımcı ve ev içi sorumlulukları üstlenici bir yaklaşım sergilemelidir.

“Görev dağılımı olması gerektiğini ve ortak sorumluluk olduğunu düşünüyorum.” (K1-K) (K3-E) (K4-K) (K5-E) (K7-K) (K8-E) (K9-E) (K10-K) (K11-K) (K12-E) (K14-E)

“Erkek yaparsa kendimi yetersiz hissedeceğimi düşünüyorum.” (K2-K)

“Yorgunluk durumuna göre olmalıdır. Eşlerden hangisi az yorgunsa onun yapması gerektiğini düşünüyorum.” (K6-E) (K13-E) (K15-K)

4.2. Sağlıklı Aile Yapısı

Tek ebeveynli ergenlerin sağlıklı aile yapısına ilişkin görüşleri incelendiğinde, ergen bireylerin görüşleriyle; aile yapısına ilişkin beklentiler, eş adayının aile yapısına ilişkin beklentiler, eş adayının değer yapısı, eş adayının sergilediği yaklaşım, evlilik birliğinde uyum arayışı alt tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda ergen bireyler hayallerindeki sağlıklı aile yapısını tanımlamakta ve sağlıklı aile yapısına dair gelecek planlamalarını ortaya koymaktadır.

4.2.1. Aile Yapısına İlişkin Beklentiler

Her birey, öncelikle aile ortamında kendini tanıır ve benlik duygusunu keşfeder. Bireyi topluma hazırlayacak ve kendi oluşturacağı aile yapısının temelini atacağı ilk yer ailedir. Bu bölümde tek ebeveynli ergen bireyler, nasıl bir aile hayal ettiklerine ilişkin beklentilerini ortaya koymaktadır.

“Evde huzurun olması gerekir. Kavgalar olabilir fakat anne, babanın ve çocukların görüşleri değerlendirerek birbirlerine saygılı davranmaları benim için çok önemlidir.” (K1-K)

“Sağlıklı aile yapısı herkesin mutlu olduğu bir ortamdır. Aile içindeki huzur çok önemlidir. Anne-baba ve çocuklar dâhil herkesin saygılı bir şekilde konuşabildiği, fikirlerini rahatça sunabildiği bir aile bana göre sağlıklı bir ailedir.” (K12-E)

Evlilik birliğinde ebeveynler arasında çatışmalar meydana gelebilmektedir. Bu durumda önemli olan, çocukların çatışmaları nasıl algıladıkları ve çatışmalardan ne kadar uzak tutulduklarıdır. Çatışmalara ve evdeki huzursuzluklara maruz kalan çocuklar, çatışmayı anlamlandırmak ve bu durumla başa çıkma çabası içerisine girebilmektedir. Böyle bir durumda ebeveynler, çatışmalardan çocukları uzak tutmalı ve çocukları taraf tutmaya teşvik etmemelidir.

“Evliliklerde çocukla anne-babanın arası çok sınırlı olmalı. Diğer türlü çocuğun aile kurmaya yönelişi değişebiliyor. Bence çocukların ileride kaliteli bir aile kurabilmesi için anne baba arasındaki tartışma ortamından uzak durmaları ve tutulmaları gereklidir.” (K2-K)

“Anneyle babanın iyi anlaşabildiği ve çocuğuna da bunu yansıtabildiği bir aile yapısı hayal ediyorum. Anne babalar çocuklarının kimyasını bozmadan tartışmalarını yaşamaları doğru olmalıdır. Şöyle düşünün; “Çocuğun anne babasını kavga ederken mi yoksa dans ederken mi izlemesi daha güzel olur?” (K3-E)

4.2.2. Partner Adayının Aile Yapısına İlişkin Beklentiler

Evlilik birliği sadece eşlerden ibaret olan bir kurum değildir. Çiftler evlendiklerinde kendi çekirdek ailelerini kurmuş olsalar bile her iki tarafında bağlı oldukları bir aileleri vardır. Evlenecek çiftlerin kriterleri arasında da seçeceği eş adayının aile profili oldukça önem taşımaktadır ve aile profilinin sağlıklı aile sistemini etkileyeceği düşünülmektedir. Katılımcılar eş adayının aile yapısını aşağıdaki gibi değerlendirmişlerdir.

“Güzel ve sağlıklı bir ailede büyümüş olmasını isterim. Anne babası benim gibi ayrılmış da olabilir. Önemli olan birbirlerine hala saygılarını kaybetmemiş olmalarıdır. Eşimin ailesinden güzel anılarla gelmiş olmasını isterim.” (K11-K)

“Kesinlikle modern ve açık görüşlü bir yapıda olmasını isterim. Geleneksel kalıplardan çok hoşlanmıyorum.” (K14-E)

“Öncelikle insanların ‘Ailesiyle evlenmiyorsun!’ sözüne katılmıyorum. Sıklıkla olmasa da görüşebileceğimiz insanlar sonuçta. Aile yapısının modern ve anlayışlı aynı zamanda benim aileme yakın görüşte insanlar olmasını tercih ederim. İki aile içerisinde uyum olması bizim evliliğimizi de olumlu yönde etkiler.” (K15-K)

“Aileler evlilik sürecinde veya diğer süreçlerde ister istemez dâhil olduklarından ve ileride görüşülmesi zorunlu kişiler olduklarından ailesinin yapısı da bir o kadar önemlidir. Parasal konulara önem vermeyen, kızlarının mutluluğunu önceleyen, saygı çerçevesinde hareket eden ve bir ile diğer konularda bir şekilde anlaşılır diye düşünüyorum.” (K13-E)

Bireyler evlendikten sonra aile büyüklerinin müdahaleleri ile karşılaşabilmektedir. Bu müdahaleler sonucunda eşler arasında sorunlar oluşmaktadır. Kız ya da erkek tarafı fark etmeksizin, kendi çocuklarını haklı görme ve taraf tutmaları çiftler arasındaki anlaşmazlığı arttırabilir hatta evliliğin bitmesine neden olabilmektedir.

“Ailesinin, eşimin ve benim görüşlerime saygılı olmasını ve eşimin ailesinin söylediklerini sürekli yapmamasını isterim. Eşimin aile baskısı görmesini istemem. Çünkü bu hem eşimi hem de dolaylı yoldan evliliğimizi etkileyen bir durum olur. Ayrıca eşimin saygılı bir ailede büyümüş olmasını isterim.” (K1-K)

“Açıkçası çok muhafazakâr bir aile yapısının olmasını istemem. Aile içi olaylarımıza ve çocuğumuza vereceğimiz eğitime de karışmalarını istemem. Dediğim gibi saygı benim için çok önemlidir. Eşim ve ailesi de kendi içlerinde birbirlerine karşı saygılı olmalılar.” (K4-K)

“Kavga ve gürültü olan bir aile ortamının kesinlikle olmasını istemem. Ayrıca eşimle ilişkimize müdahale edici bir yaklaşımda olmamalıdır. Eğitimi olmaları çok iyi olur fakat olmadığı takdirde ekstra bir sorun teşkil etmez. Sadece güzel yürekli insanlar olsunlar.” (K6-E)

4.2.3. Partner Adayının Değer Yapısı

Değerler bizim için neyin önemli olduğunu, hayat görüşümüzün ne olduğunu anlamlandıran kavramlardır. Yaşadığımız toplumda; diğer bireylerle değer konusunda ne kadar ortak bir payda da buluşulsa bile, değerler kişiye özgü olarak da şekillenebilmektedir. Evlilik birliğindeki uyum sürecinde de çiftler arasında değer yargıları olarak bir takım anlaşmazlıklar meydana gelebilmektedir. Bu anlaşmazlıkları tek ebeveynli ergenler şu şekilde ifade etmektedir:

“Önceden bahsettiğim gibi dini görüş ve ırk benim en önemli kriterim. Kesinlikle aynı değer yapılarına sahip olmalıyız.” (K5-E)

“Bu konu benim için önemlidir. Adalet, doğruluk, dürüstlük, sevgi, saygı, hoşgörü konularında fikirlerimiz aynı olmasa da aynı doğrultuda olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu kişiyle aile kurup, çocuk yetiştireceğim. Çocuğun eğitiminde anne babanın farklı değerlere sahip olması çatışmalara neden olabilir.” (K10-K)

“Benim için önemli bir konu. Bazı görüşlerimiz uyuşmasa bile çoğunlukla aynı noktadan olaylara bakmak isterim. Örneğin; dinsel açıdan çok katı olmasam da, ortak bir çocuğumuz olduğu zaman öğreteceğimiz şeylerde fikir ayrılığı yaşayabiliriz. Bu fikir ayrılığı da evde tartışmamıza neden olabilir.” (K11-K)

“Eşimle aynı kültürel değerlere ve dünya görüşüne sahip olmak benim için önemlidir. İleride fikir ayrılıkları yaşamak istemem.” (K13-E)

4.2.4. Partner Adayının Sergilediği Yaklaşım

Evlilik birliği kurulmadan bireyler genellikle seçeceği eş adayının hal ve davranışlarını inceleme ve kendilerine göre yorumlama eğilimine sahiptirler. Çünkü bu yorumlamalar sonucunda birey eş adayının kendisine uyumlu olup olmadığı konusunda çıkarımlar yapmaktadır. Sahiplenme duygusunun yoğunluğundan kaynaklanan kıskançlık, eşler arasında ciddi problemler açabilen bir davranıştır. Kıskançlığı yoğun bir şekilde yaşayan çiftlerde tartışmalar meydana gelebilmektedir. Örneğin; eşlerden birinin diğerini baskı

altında tutması, hareketlerinden bir anlam çıkarması ve öfkeli olması karşı tarafın eşinden uzaklaşmasına neden olabilmektedir.

“Kıskançlık bence çok tehlikeli bir durum. Fazlası insanı gerçekten bıktırabilir. Bunun çok ince bir çizgisi var geçilmemesi gerekir.” (K5-E)

“Kıskanç biri olmasını asla istemem. Sakin ve akli başında bir iletişim kurması oldukça önemli. Çünkü sakinlikle her sorunun çözülebileceğine inanıyorum. Asabilik ve fevri çıkışları tehlikeli bulurum ve bu durum beni insanlardan uzaklaştırabilir.” (K6-E)

Sürekli eş adayı tarafından kıskanılmak, kıskanılan kişiyi fazlasıyla yorar. Buna karşın sağlıklı ve dozunda olan kıskançlık duygusu, eşler arasındaki sevgi bağınu güçlendirip ilişkilerini diri tutabilmektedir. Tek ebeveynli ergen bireyler, eş adayının nasıl bir yaklaşım sergilemesini istedikleri konusunda fikirlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Kıskançlık konusu önemli bir konu. Çünkü her insan biraz kıskançtır. Ama bu kesinlikle kısıtlayıcı boyutta olmamalı. Ayrıca ben her şeyi kavga etmek yerine konuşarak sakin bir şekilde çözme taraftarıyım. Karşılıklı bir şekilde anlaşarak, problemler çözülmelidir.” (K4-K)

“Ben kıskançlığın sevgiden geldiğini düşünüyorum. Bu noktada önemli olan kıskançlıkta aşırıya kaçmamasıdır. Aşırıya kaçarsa kendimi müdahale etmek zorunda hissederim ve açıkçası eşimi güzel bir üslupla uyarırım.” (K8-E)

4.2.5. Aile Birliğinde Uyum Arayışı

Evlilik kurumunun oluşturulmasıyla beraber iki farklı birey benzerlikleri ve farklılıklarıyla birlikte aile birliğini oluşturmaktadır. Oluşturulan bu yeni ailede eşler arasındaki uyumun evlilik üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri mevcuttur. Çünkü kurulan aile içerisinde eşler yaşantılarını, görev ve sorumluluklarını, geleceğe dair planlarını birlikte şekillendirmektedir. Bazı katılımcılar; kendi benlik saygılarını net bir şekilde ifade ederek, iş hayatına ilişkin kararlarını kendisinin vermesini varoluşunun bir parçası olarak nitelendirmişlerdir.

“Kararlarını değil fikirlerini önemserim. Benim çalışma hayatımla ilgili bir karar veremez ya da çalışma ortamımda bir sorunla karşılaştığımda buna dâhil olamaz.” (K10-K)

“Kariyerim benim için bir ilişkiden daha önemlidir. İş hayatımızda tabi ki de birbirimize fikirler sunup, bizim için iyi olanı seçmeye çalışırız. Ama bu kesinlikle kısıtlayıcı bir dil ya da eşimin kendi menfaati konusunda olmamalıdır.” (K4-K)

Evlilik uyumu, çiftlerin yaşamını kolaylaştırmak açısından önemli bir kavramdır. Evlilik yapısında çiftlerin uyum içinde birlikteliklerini sürdürmesi ve ortak kararlar alması çiftlerin mutlu olmasını sağlamaktadır. Çalışma hayatı çiftlerin yaşantılarını ve evlilik hayatlarını etkileyen bir faktördür. Katılımcılar; eş adayının çalışma hayatına yönelik kararlarını çiftlerin ortak bir değer doğrultusunda karar verebileceklerini dile getirmişlerdir.

“Eğer partnerimin düşünce yapısına güvenip, rasyonel bir şekilde yaklaştığına inanıyorsam kesinlikle benim için iyi bir karar vereceğini düşünürüm. Ama daha kendi hayatını toparlayamamışsa çok da ciddiye alabileceğimi sanmıyorum.” (K7-K)

“Çalışma hayatımızla ilgili konuları karşılıklı ifade edebilir ve tartışmaya açabiliriz bence. Çünkü ev ve genel hayatımızı etkileyen bir durum. Önemli bir karar alacaksam veya o alacaksa bunu ortak bir zeminde buluşarak ve konuşarak yapmayı tercih ederim.” (K13-E)

4.3. Sosyal Çevre İle İlişkiler

Çiftler her ne kadar birbirleriyle vakit geçirseler de evlilik birliğinin öncesinde ve sonrasında da benimsedikleri bir sosyal çevreye sahiptirler. Bireyler birlikte yuva kursalar da bireysel olarak özel alana sahip olmaları gerekir. Çiftlerin ortak çevresi olsa bile, kendilerine ait bağımsız arkadaş grupları ve dostları olabilmektedir. Bazı durumlarda bireylerin kendi çevreleriyle vakit geçirmeye ihtiyaçları vardır ve çiftler bu konuda anlayışlı davranmalıdırlar.

4.3.1. Partner Adayından Beklentiler

Evliliklerde sosyal çevre önemli rol oynamaktadır. Eşler her ne kadar birbirleriyle vakit geçirmek isteseler de sosyal çevre ve arkadaşlık ilişkilerine önem vermektedir. Çünkü bireyler aile dışındaki insanlarla arkadaşlık kurmaya ihtiyaç duymaktadır. Arkadaşlık ilişkileri bireyi duygusal açıdan tatmin eder ve bireyin mutluluğuna katkıda bulunur. Sosyal ortamda oluşan arkadaş ve çevre ilişkisi, evlilik öncesi süreçte önemli bir etken olmaktadır. Bu süreçte mekan, çevre koşulları, ortamda grup üyesi olan kişiler gibi ögeler ilişkiyi etkilemektedir. Bulunulan sosyal ortamda, ne kadar sürede bulunulduğu, hangi konuların ne şekilde konuşulduğu önemlidir. Eş adaylarının sosyal grupla vakit geçirmeleri evlilik birliğine atılan adım sürecini etkilemektedir ve gençlerin eş adaylarını onların sosyal çevre referanslarıyla karar verme eğiliminde oldukları görülmektedir. Bu bölümde tek ebeveynli ergenler eş adayının sosyal çevresi ve arkadaşlık ilişkileri ile ilgili beklentilerini şu şekilde dile getirmişlerdir.

“Özellikle gözlemleyeceğim bir konu. Sosyal çevresinde; uyumlu, saygılı, göz teması ile konuşmaya dikkat etmesi benim için önemlidir.” (K2-K)

“Çok gözlemleyici davranırım. İnsanların davranışları kişiliğidir. Benimle olan diyalogunu ve arkadaşlarıyla olan diyalogunu mutlaka analiz edip, çıkarımlar yaparım. Güzel ve kaliteli bir sosyal çevresi olan bir eş adayını seçmek isterim.” (K4-K)

“Sosyal bir insan olması iyi bir şey bence. Bu partnerimin öz güvenli olmasını sağlar. Daha eğitilmiş ve kültürlü bir sosyal çevresi olmasını isterim.” (K7)

“Ne kadar evli de olsak insanların kendine ait alanları olmalıdır. Muhtemelen seçeceğim eş adayı da sosyal ilişkileri düzenli ve güzel olan bir insan olur.” (K15-K)

4.3.2. Arkadaş Onayı Önemli Midir?

Bireyler var olduklarından itibaren sosyal çevreyle bir bütünlük içerisinde. Bu çevrenin en önemli olgularından biri de arkadaşlık kavramıdır. Özellikle ergenlik döneminde bireyler aileden biraz uzaklaşarak, tüm vaktini akran çevresiyle geçirirler. Her

güncel durumunu arkadaşlarıyla paylaşan bireyler, romantik konularda da karar verirken arkadaş çevresinin yorumu ve onayını belirleyici olarak kabul edebilmektedirler.

“Tabi ki de önemli. Arkadaşlarım benim görmediğim şeyleri görmüş olabilir. Mesela benim aşktan gözüm dönmüş olabilir. Ama arkadaşlarım dışarıdan bir göz olarak baktığından daha mantıklı gözlem yapabilir. Arkadaşlarımla sürekli vakit geçireceğimden, eşimin ve arkadaşlarımın uyum içinde olması beni mutlu eder.” (K1-K)

“Benim için önemli değil. Onaylamasalar da olur. Bunu çok problem etmem. Çünkü ileride çok fazla beraber vakit geçirebileceğimizi düşünmüyorum. O kişiyle ben evleneceğim için arkadaşlarımın görüşleriyle ilgilenmem.” (K2-K)

“Benim için hiç önemli değil. Benim görüşlerime saygı duymayan insanların arkadaşım da olmasını istemem açıkçası.” (K14-E)

“Benim için önemli değil. Sonuçta onlarla birlikte yaşamayacağız ve onların eşi olmayacak. Kesinlikle fikirlerini alıp, beyin süzgecimden geçiririm. Mantıklı yönlerini değerlendiririm. Yine de son söz tabi ki de benimdir.” (K6-E)

5. TARTIŞMA

Tek ebeveynli ergenlerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelik bakış açısı temel alınarak yürütülen bu çalışmada Türkiye’de yaşayan tek ebeveyne sahip ergen bireylerin romantik ilişkilerinde, evlilik tutumlarında ve partner seçiminde aile ortamının etkilerinin belirlenmesi ve aile danışmanlığı perspektifinden incelenmesi amaçlanarak derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu bölümde araştırmada elde edilen bilgiler doğrultusunda tespit edilen sorunlara doğrultusunda; sorunların çözümüne ilişkin değerlendirmeler yapılacak ve literatürdeki çalışmalarla benzerlik/farklılıkları ortaya çıkarmaya çalışılacaktır. Tek ebeveynli ergen bireylerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelik bakış açısındaki görüşlerine ilişkin bulgular tartışma kısmında 3 başlık altında sunulmuştur. Birinci başlıkta; tek ebeveynli ergen bireylerin evlilik tanımına, partner seçimine ilişkin görüşleri, ikinci başlıkta; tek ebeveynli ergen bireylerin sağlıklı aile yapısına ilişkin görüşleri, üçüncü başlıkta ise tek ebeveynli ergen bireylerin partner adayının sosyal çevre ile ilişkin görüşleri tartışılacaktır.

5.1. Tek Ebeveynli Ergen Bireylerin Evlilik Tanımına ve Partner seçimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu çalışmada yer alan tek ebeveynli ergen bireylerin evlilik birliğine sıcak yaklaştığı görülmüş, evliliği tanımlarken beklentilerinin; sevdiği kişiyle hayatı paylaşmak, güvenli ve huzurlu bir aile ortamı ve çocuk sahibi olmak istedikleri tespit edilmiştir. Ergenlerin ve gençlerin evlilik birliğini önemli bulduğu bulgusu, literatürde bulunan nicel araştırma bulgularıyla da desteklenmiştir. Bener ve Günay (2013) gençlerin birçoğunun evlenmek istediklerini ve evliliği önemli bulduklarını ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmada da tek ebeveynli ergen bireylerin evlilik kurumuna olumsuz bakışları gözlemlenmemiştir. Ergen bireyler evlilik birliğinin gerçekleşmesini, güzel ve huzurlu bir aile ortamında eş adaylarının sorumluluk bilincini yerine getirerek sağlıklı bir aile kurmayı istemektedirler.

Tek ebeveynli ergen bireylerin eş adayında aradığı özellikler incelendiğinde en önemli özelliğin güvenilir bir eş adayı olmasını istedikleri karşımıza çıkmaktadır. Ergen bireylerin partner seçimindeki en önemli kriteri güven veren bir aday olması olduğunu dile getirmişlerdir. Eş adayı ile ilgili yapılan çalışmalarda güven duygusunun partner seçiminde dikkat edilmesi gereken önemli bir etken olduğu ortaya çıkmıştır (Bugay ve

Tezer 2008). Yapılan bu çalışmada eş seçim kriterlerinin başında gelen güven duygusu literatürle de desteklenmektedir.

Ergen bireylerin bir diğer eş seçim kriteri ise eğitilmiş ve ekonomik durumu iyi olan bir eş adaydır. Katılımcıların çoğu partnerinin eğitilmiş ve ekonomik durumunun iyi olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu çalışmada evlilik ve partner seçiminde eğitim ve ekonomik durum arasında anlamlı bir bağlantı ortaya çıkmaktadır. Keldal (2021) evlilik yaşının ve evlilik için bireyin hazır oluşunun ekonomik yeterlilikle ilişkisinin olduğunu belirlemiştir. Ayrıca Yıldırım'ın (1992) çalışmasında ekonomik düzeyi yüksek bireylerin evlilik uyumunun da yüksek seviyelere ulaştığı sonucuna varmaktadır.

Ergen bireylerin çoğu evlilik birliğini oluştururken kararı kendisinin vereceğini dile getirmiştir. Bu durumda ergen bireylerin geleneksel aile kalıplarından uzaklaşarak, karar mekanizmasının kendileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Pınar'ın (2008) üniversite son sınıf öğrencilerinin aile kurmaya yönelik bakış açısını değerlendirmek için yapılan çalışmada da katılımcıların %82.9'u seçeceği eş adayını öncelikle kendisinin belirleyeceğini dile getirmişlerdir. Bu durum genç bireylerin daha dengeli ve sağlıklı ilişkilere sahip olmaları açısından önemlidir.

Çalışmadaki bir diğer eş seçim kriteri tek ebeveynli ergen bireylerin seçeceği eş adayının yakışıklı/güzel olmalarını istemeleridir. Yapılan bu çalışmada erkeklerin kızlara oranla fiziksel çekiciliği ve güzelliği daha çok önemstedikleri ortaya çıkmaktadır ve bu kriter literatür tarafından da desteklenmektedir. Buss'a (1994) göre, gençlerin partner seçiminde erkekler eş adayının güzelliğini ve çekiciliğini önemserken, kadınlar eş adayının ekonomik durumunu ve statüsünü daha çok önemsemektedir.

Tek ebeveynli ergen bireylerin benzer ırktan, dinden ve aynı siyasi görüşe sahip olma kriterini önemli görmedikleri belirlenmiştir. Yıldırım (2007), eş adayında bulunması gereken 50 kriter içerisinde aynı din, ırk ve siyasi görüşün diğer kriterlere göre gençler tarafından daha az önemli görüldüğünü rapor etmiştir. Bu çalışmadaki bulgu Yıldırım (2007)'in çalışmasıyla tutarlılık göstermektedir.

Bu çalışmada evlilik birliğindeki yaş farkına ilişkin tek ebeveynli ergen bireylerin çoğu partnerlerinin yaşının kendilerinden büyük/küçük olmasının fark etmeyeceğini dile getirmişlerdir. 7 kız katılımcıdan 4'ü kesinlikle seçeceği eş adayının kendilerinden büyük olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Kızların bu konudaki açıklaması "Erkekler geç

olgunlaşır.” Şeklinde kendini göstermiştir. Kaya'nın (2013) çalışmasına göre toplumda olgun erkek değerlidir algısı yer almaktadır. Erkeğin büyük olması ile evliliğin devamı ve ekonomik rahatlık arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Toplumda “karizmatik” olarak adlandırılan olgun bir erkekle evlenmek, kadınlar açısından bakıldığında hayat standartlarını garanti altına almak olarak nitelendirilmektedir.

Tek ebeveynli ergen bireyler ev içi sorumluluklar konusunda görev dağılımı olması gerektiğini ve çiftlerin ortak sorumlulukları olduğunu düşünmektedir. Bu konuyu toplumsal cinsiyet rolleri açısından ele alacak olursak; kadınların görevi, çocuklarının ve kocasının bakımını yerine getirmek ve ev içi bütün işleri yapmaktır. Erkeğin görevi ise; bir işte çalışıp evin ve ailenin ekonomik giderlerini karşılamaktır. Yapılan çalışmalarda ev içi sorumlulukları kadınların da kabullendiklerini ve bu sorumlulukları değiştirmeye çalışmadıkları gözlemlenmiştir. Çelebi'nin (1990) de yorumuyla kadınların ev işlerini benimsemeleri ve erkekle paylaşmak istememelerinin nedeni, kadınlara aktarılan geleneksel kadınlık görevleridir. Yapılan bu çalışmada literatüre göre farklılıklar tespit edilmiştir. Tek ebeveynli ergen bireylerin geleneksel kalıplardan uzaklaştığı ve ev içi sorumluluklar konusunda eşitlikçi bir yaklaşım sergiledikleri görülmüştür.

5.2. Tek Ebeveynli Ergen Bireylerin Sağlıklı Aile Yapısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Çalışmada tek ebeveynli ergen bireyler sağlıklı aile yapısını; mutlu, huzurlu, saygılı ve aile bireylerinin birbirleriyle sağlıklı bir iletişim kurduğu bir ortam olarak tanımlamaktadır. Literatüründe de desteklediği gibi, sağlıklı ailelerde eşler uyum içerisindedir ve birbirlerine her durumda saygı duyarlar. Sağlıklı ailenin temel özellikleri karşılıklı saygı, her konuda iş birliği, eve ve çocuklara sorumlu davranmaktır (Geçtan 1992).

Araştırmada ergen bireyler eş adayının aile yapısına ilişkin beklentilerini şu şekilde dile getirmektedir: Eş adayının ailesi; evlilik hayatına müdahale etmeyen, eşlerinde yeni bir aile kurduğunun farkında olan, kendi çocuklarının tarafını tutmayan saygılı ve sevgili bir aile olmalıdır. Tek ebeveynli ergen bireyler evlilikte eş adayının aile yapısının çok önemli olduğunu, bu yapının evliliği etkileyecek ve boşanmalara sebebiyet verebileceğini dile getirmişlerdir. Çalışmadaki bu bulgular literatürler benzerlik göstermektedir.

Sürerbiçer'in (2008) yaptığı çalışmada, eşlerin ailesinin müdahalesi boşanmalara neden olabilmektedir. Akrabaların aileye karışmasının önlenmemesi aile mahremiyetinin korunmaması, geniş ailenin devamı için çekirdek ailenin zarar görmesine neden olmaktadır.

Tek ebeveynli ergen bireyler eş adayıyla değer yapısının aynı olmak zorunda olmadığını, özel alana müdahale edilmediği sürece bir sorun yaşanmayacağını dile getirmişlerdir. Fakat bu çalışmadaki bulgular literatürle farklılık göstermektedir. Yapılan çalışmalarda maneviyat, toplumsal değerler ile evlilik uyumu arasında anlamlı ve olumlu yönde ilişki bulunmaktadır. Çiftlerin ortak değerlere sahip olmaları evlilik uyumu açısından önemli görülmektedir (Şener ve Terzioğlu 2002). Çalışmalar değer yargıları olarak benzerlik gösteren çiftlerin, benzerlik göstermeyen çiftlere göre daha mutlu olduklarını göstermektedir (Acitelli, Kenny ve Weiner 2001).

Araştırmada, ergen bireyler eş adayının sergilediği yaklaşım konusunda kıskançlık üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların çoğu kıskançlığı dozunda olduğu sürece kabul edilebilir olduğunu söylemişlerdir. Tek ebeveynli ergen bireylerin kıskançlık ve cinsiyet değişkeni incelendiğinde gözle görülür bir farklılık bulunamamıştır. Literatürdeki çalışmalarda bu görüşü destekler niteliktedir. Hamamcı'nın (2005) çalışmasında da cinsiyet ve romantik ilişki durumları arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Katılımcılar evlilik birliğinde uyum arayışı konusunda çalışma hayatına yönelik eş adayının kararları üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların yarısı eş adayının çalışma hayatına yönelik fikirlerini ifade edebileceğini ancak son kararın kendilerine ait olduğunu, bir diğer yarısı ise aile menfaati ve ekonomik koşullara göre ortak karar alabileceklerini ifade etmektedirler. Yapılan bu çalışmada erkek katılımcıların, geleneksel yapıdan uzak bir şekilde eşlerinin çalışma hayatına yönelik keskin kısıtlamalar getirmediği görülmektedir. Ayrıca bu bulgular literatürle de benzerlikler içermektedir. Attanapola'nın (2004) çalışmasında kadınların eğitim seviyelerinin yüksek olduğu ve çalışma hayatının içinde olduğu toplumlarda iki cinsiyetinde geleneksel rolleri değişmiş ve bu rollerin değişimi kadınların lehine olmuştur.

5.3. Tek Ebeveynli Ergen Bireylerin Partner Adayının Sosyal Çevresine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Sosyal çevre ve arkadaş grupları, ergen bireylere aidiyet yaşatarak sosyalleşmesine olumlu katkı sağlamaktadır. Benzer fikirlere sahip olduğu bir akran grubu içerisinde ergen bireyler kendilerini rahat ve mutlu hissetmektedir. Ayrıca akran grubu ergen bireyleri sosyal rollere hazırlamakta ve rehberlik etmektedir (Yörükoğlu, 1996). Sosyal çevreyle vakit geçirmek, eğlenmek, sohbet etmek ve bir konu üzerine tartışmak ergen bireyin tutum ve davranışlarını etkilemektedir.

Tek ebeveynli ergen bireylerin çoğu, eş adayının sosyal çevresi ile ilişkileri hakkında; sosyal çevresinde aktif olmaları gerektiğini, sosyal çevresindeki davranışları kişiliğini yansıtacağı için evlilik kararı verirken eş adayını doğal ortamda gözlemlemenin olumlu etkisinin olacağını ifade etmektedirler. Muzaffer Şerif (1966)'in "Sosyal Etkileşim Kuramı" bu çalışmadaki bulguları desteklemektedir. Etkileşim ortamının özellikleri, ortamda başka insanların bulunuşu, ortamın fiziksel özellikleri gibi unsurlar insanlar arasındaki etkileşimi belirlemektedir. Ortamda oluşan çevre etkisi, evlilik öncesi flört döneminde etken olmaktadır.

Katılımcıların çoğu partner seçiminde arkadaş onayının fazla önemli olmadığını sadece fikirlerini alacağını ve son kararın kendilerine ait olduğunu dile getirmişlerdir. Çalışmadaki bu bulgu literatürle farklılık göstermektedir. Aksoy (2018) ve arkadaşlarının üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada katılımcıların romantik ilişkilerinde arkadaş ve sosyal çevrenin etkisi olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmada tek ebeveynli ergen bireyler, romantik ilişkilerinin özel alanı olduğunu ve hayatını eş adayıyla paylaşacaklarını düşündükleri için kararı kendilerinin vereceğini söylemektedirler. Literatürdeki bu farklılık katılımcıların yaş değişkeninden kaynaklanmış olabilmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada tek ebeveynli ergen bireylerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelik bakış açıları, eş adayının aile yapısına ilişkin beklentileri ve eş adayından beklentileri incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında elde edilen bulgular ve tartışma kısmından yola çıkarak ulaşılan sonuçlar özetlenmiştir.

6.1. Sonuç

Aile; bireyi tüm gelişim dönemlerinde ve yaşamı boyunca etkilemektedir. Bireyin doğumundan başlayıp ölümüne kadar ailenin ortak paylaşımı ve etkileşimi bulunmaktadır. Aile; bireylerin ilişkilerini, toplumsal normların inşa edildiği bir alandır. Toplumsal değişme ve modernleşme ile birlikte ailede değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimlerden biri de tek ebeveynli ailelerdeki artıştır. Tek ebeveynli ailelerle diğer aile tipleri karşılaştırıldığı zaman; tek ebeveynli ailelerde daha farklı işlevlerin gerçekleştiği görülmektedir. Aile içindeki düzensizlik ve ebeveynler arasındaki çatışmalar ergen bireylerin gelişim dönemlerini olumsuz etkilemekte ve davranışsal uyumlarını bozmaktadır. Ergenlik dönemindeki bireyler bu çağda akranlarına daha düşkün olmaktadır. Kız veya erkek arkadaşlarına daha fazla bağlanmaktadır. Kendilerine bağımsızlık duygusu geliştirerek aileden uzaklaşıp, akran çevresine daha fazla yaklaşır ve akranlarıyla duygusal ilişki içine girmektedirler. Bu dönemde anne ve babanın yetersiz ya da yanlış tutumu ergen davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Tek ebeveynli ortamda yetişen ergenlerin duygusal ilişkilere bakış açılarında ailenin rolü oldukça fazladır. Bu noktada aile tutum ve davranışları; ergenlerin duygusal gelişimi, flört ilişkileri ve evliliğe tutumları üzerinde etkilidir.

Tek ebeveynli ergen bireylerin evliliğe önem verdiği ve evliliğe karşı olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Bu durumda toplum tarafından bireye yüklenen evlilik algısının geçerliliğinin devam ettiği görülmektedir. Katılımcıların evlilikten beklentileri huzurlu ve güven inşa edilmiş bir aile ortamıdır. Tek ebeveynli ergen bireylerin evlilik amaçları arasında mutlu bir yuvaya ve güvenilir bir eş adayına sahip olma istekleri bulunmaktadır.

Bu çalışmada ergen bireylerin çoğu seçeceği eş adayının eğitim seviyesinin ve ekonomik durumunun iyi olmasını istediklerini dile getirmişlerdir. Bu bulgulardan yola çıkarak eş

adayının kariyerli olmasının ve ekonomik gücünün evlilik kararını etkileyen bir faktör olduğunu söylemek mümkündür.

Gençlerle yapılan bu çalışmada, tek ebeveynli ergen bireylerin partner seçiminde aile onayının çok önemli olmadığını, kararı kendilerinin verebileceğini belirtmişlerdir. Bu durumda ergen bireylerin büyüdüğü aile ortamından ve geleneksel aile normlarından uzaklaştığı görülmektedir. Tek ebeveynli ergen bireylerin evliliğe ilişkin görüşlerinin şekillenmesinde kök ailenin etkisinin azaldığı görüşüne varılmaktadır.

Toplumda en önemli kaynak gördüğümüz ailenin sağlıklı bir işlevi olması gerekmektedir. Kurulan sağlıklı aile yapısı sadece aile fertleri için değil, toplum ve çevre içinde kıymetli bir ögedir. Sağlıklı aile demek gençlerin huzurlu ve mutlu yetişmesi demektir. Gençlerin ileride sağlıklı ve mutlu aileler kurabilmeleri için kendi aile ortamlarında da mutlu ve huzurlu olmaları gerekmektedir.

6.2. Öneriler

- Bu çalışma Ankara ilinde eğitim görmekte olan tek ebeveynli lise öğrencileriyle yapılmıştır. Başka illerdeki lise tek ebeveynli lise öğrencileri ile yapılabilecek yeni çalışmalardan elde edilecek sonuçlar bu araştırma ile karşılaştırılabilir.
- Bu çalışmanın kapsamı sadece lise öğrencileridir. Daha alt ve üst eğitim kademelerinden mezun olmuş bireylerle de çalışılıp, eğitim kademelerinin bu çalışmada ulaşılan sonuçların benzerlik/ farklılıklarına bakılabilir.
- Bu çalışmada tek ebeveynli ergen bireylerden sadece boşanmış ailenin çocuklarına ulaşılmıştır. Tek ebeveyn olma durumunu kapsayan; ebeveynlerden birinin ölümü, terk etmesi, ceza evine girmiş olması gibi durumlar yaşayan tek ebeveynli ergenlerle de bu çalışma yapılabilir.
- Ergen bireylerin içinde buldukları gelişim dönemini sağlıklı bir şekilde geçirmeleri ili aile durumları ilişkilidir. Tek ebeveynli ergen bireylerin mutlu bireyler olabilmesi için öznel iyi oluşlarının da incelenmesi önemlidir.
- Tek ebeveynli ergenlerin karşılaşılabilecekleri olumsuz etkilerle başa çıkabilmelerinde öğretmenler, aile danışmanlar, psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları yardımcı olabilirler. Okullardaki psikolojik danışmanlar tek ebeveynli

öğrencilerin belirlenmesi ve onlara sağlıklı danışmanlık yapabilmek için ailelerle de bağlantılı bir şekilde çalışmalıdırlar.

- Tek ebeveynli aile olma durumunda ergenlerin mutlu ve sağlıklı birey olarak yetişmeleri için tek ebeveynli ailelere yönelik eğitim programları oluşturulmalı ve tek ebeveynli ailelere yönelik eğitimler verilmelidir.
- Tek ebeveynli ergenlerin partner seçimi ve aile kurmaya yönelik bakış açılarının incelendiği bu çalışma nitel araştırma yöntemiyle tasarlanmıştır. Hem tek ebeveynli ergenlerin aile kurmaya yönelik bakış açısı hem de evlilikten beklentileri için oluşturulan temaların genel bir bakış açısıyla incelenmesi için karma yöntemli araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acitelli, L. K., Kenny, D. A. Ve Weiner, D. (2001). The impotence of similarity and understanding of partners marital ideals to relationship satisfaction. *Personal Relationship*, (8), 167-185
- Akhtar, Z. (2012). Attachment styles of adolescents: Characteristics and contributing factors. *Academic Research International*, 2(2), 613-621.
- Aksan, G., (2016). Evlilik ve ayrılma: Ailelerin kurulması ve sona ermesi. *Sistemantik aile sosyolojisi* (M. Aydın, Ed.). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aksu, H. Özsoy, S., & DüNDAR, T., *The sense of social control felt on university students romantic relationships*, 1323
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Artar, F. (2012). Mahkûmiyetin mahrum çocukları: Ceza infaz kurumlarında anneleriyle yaşayan çocukların yaşam şartları. *Uluslararası Katılımlı Çocuk İhtiyaçları Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (ss. 154-165). Ankara, Türkiye.
- Aslantürk H. (2020). *Tek ebeveynli ailelerde aile aidiyeti*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Attonapola, C. T. (2004). Changing gender roles and health impacts among female workers in export- processing industries in sri lanka, *Social science & medicine*, 58 (11), 2301-2312
- Aydın, O., & Baran, G. (2010). Toplumsal değişme sürecinde evlenme ve boşanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 117-126.
- Aydın, O., & Baran, G. (2012). Ebeveynleri boşanma sürecinde olan 9-12 yaş grubundaki çocukların boşanmaya uyum düzeylerinin incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri*, 1(1), 35-52.
- Aydiner Boylu, A., Öztop, H. (2013). Tek Ebeveynli Aileler: Sorun ve Çözüm Önerileri, *Sosyoekonomi*, 9(1),207-220
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian journal of social psychology*, 2(1), 21-41.

- Baran, G. (2009). *Duygusal gelişim, erken çocukluk gelişimi ve eğitimi* (Ed: Y. Fazlıoğlu), İstanbul: Kriter Yayınları, 101-117.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2011. *Tek ebeveynli aileler*. Ankara, Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Battal, A. (2008). *Boşanma sebepleri, bilimsel araştırma projesi uygulama sonuçları*. İstanbul: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ADAG Vakfı (Akademik Dayanışma Araştırma ve Geliştirme Vakfı) Eflatun Matbaacılık.
- Bayhan P., Işıtan S. (2010) Ergenlik döneminde ilişkiler: Akran ve romantik ilişkilere genel bakış, *Aile ve toplum*, 5(20),42
- Bener Ö., Günay, G. (2013). Üniversiteli gençlerin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-87
- Beyaztaş, D. I., & Senemoğlu, N. (2015). Learning approaches of successful students and factors affecting their learning approaches. *Journal of Education and Science*, 40(179), 193-216.
- Bugay, A., & Tezer, E., (2008). Üniversite öğrencilerinin evlenecekleri eşlerde aradıkları özellikler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 36-40
- Buhrmester, D. (1990). Intimacy of friendship, interpersonal competence and adjustment during preadolescence and adolescence. *Child Development*, 6(11), 1101-1111
- Buss, D. M. (1994). The strategies of human mating, *American Scientist*, 82, 238-249
- Christoff, K. A., Scott, W. O. N., Kelley, M. L., Schlundt, D., Baer, G., & Kelly, J. A. (1985). Social skills and social problem-solving training for shy young adolescents. *Behavior Therapy*, 16(5), 468-477.
- Coates JF, (1996). *What is ahead for families: five major forces of change*. The Futurist, 27-35
- Collins, A. W., Sprinthall A.N. (1995). *Adolescent Psychology*. New York: McGrawHill International Edition, 172-177.
- Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of research on adolescence*, 13(1), 1-24.

- Connolly, J. A., & McIsaac, C. (2009). Romantic relationships in adolescence. (R. M. Lerner & L. Steinberg, Eds.), *Handbook of adolescent psychology: Contextual influences on adolescent development*. John Wiley & Sons, Inc.
- Connolly, J., Craig, W., Goldberg, A., & Pepler, D. (1999). Conceptions of cross-sex friendships and romantic relationships in early adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 28(4), 481-494.
- Côté, J. E. (2009). Identity formation and self-development in adolescence. *Development and Psychopathology*, 8, 123-139.
- Cummings, E. M., & Davies, P.T. (1996). Emotional security as a regulatory process in normal development and the development of psychopathology. *Development and psychopathology*, 8(1), 123-139.
- Çağdaş, A., & Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çelebi, N. (1990). *Kadınların cinsiyet rolü tutumları*, Konya: Sebat Ofset
- Danış, M. Z. (2006), "Davranış Bilimlerinde Ekolojik Yaklaşım", Aile ve Toplum, Yıl: 8, Cilt: 3, Sayı: 9, Ocak-Şubat-Mart 2006, (Erişim Tarihi: 03.07.2017), s: 45-48.
- Doğan, İ. (1998). *Sosyoloji: kavram ve sorunlar*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Dowdney, L. (2000). Annotation: Childhood bereavement following parental death. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 41(7), 819-830.
- Durualp, E. (2014). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyet ve sınıfa göre incelenmesi. *International Journal of Social Science*. 26, 16.
- Evirgen, N. Y., & Erden, G. T. D. (2010). *Aile içi örüntülerin çocukların algıları açısından incelenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Feyyazoğlu, A. & Kuşçuoğlu, C. (2011). *Aile ve toplum* 17(26),100
- Formoso, D., Gonzales, N. A., Aiken, L. S. (2000). Family conflict and children's internalizing and externalizing behavior: Projective factors. *American Journal of Community Psychology*, 28(2), 175-199.

- Freyer, H. (1963). *Sosyolojiye giriş* (N. Abadan, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Galip, Y. (2013). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gander MJ, Gardiner HW, (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. 4. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.
- Geçtan, E. (1982). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*, Ankara, Maya Matbaacılık, (12) 25
- Giddens, A. (2005). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Gladding, G. (2012). *Aile Terapisi: Tarih kuram ve uygulamaları*. Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (1998). *Counseling today's families*. Thomson Brooks: Cole Publishing Co.
- Goode WJ, (2010). *The theoretical importance of the family: Family in transition*. Eds: (A. S. Skolnick, J. H. Skolnick, Ed.). Boston: Pearson/Allyn and Bacon.
- Gökçe B, (1991). *Aile ve aile tipleri üzerine bir inceleme*. In: Aile yazıları 1: Temel kavramlar tarihi ve süreç. Eds: Dikeçligil B, Çiğdem A, Ankara, Başbakanlık Araştırma Kurumu Yayınları, 210-228
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment, *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 33 (4), 313-328
- Henton, J., Cate, R., Koval, J., Lloyd, S., & Christopher, S. (1983). Romance and violence in dating relationships. *Journal of family Issues*, 4(3), 467-482.
- Kalyencioglu, D., Kutlu, Y. (2010). Ergenlerin aile işlevi algılarına göre uyum düzeyleri. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 18(2), 56-62.
- Karataş, K. (2001). Toplumsal değişme ve aile. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 89-98.
- Karataş, Z. (2015) . Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 63.

- Keldal, G. (2021). *Evliliğe hazır oluş ile ilgili faktörler*, (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Ankara
- Kongar, E. (1972). İzmirde kentsel aile. Ankara, *Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları*. 3(4), 22-23.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- La Greca, A. M., & Harrison, H. M. (2005). Adolescent peer relations, friendships, and romantic relationships: Do they predict social anxiety and depression?. *Journal of clinical child and adolescent psychology*, 34(1), 49-61.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). *Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. Handbook of child psychology*. (P. H. Mussen, & E. M. Hetherington, Eds.). New York: Wiley.
- Meriç Yazan Ü. (1991). İleri endüstri toplumlarında aile kurumu üzerine bir araştırma. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(1), 147-174
- Merter, F. (1990). 1950-1988 yılları arasında köy ailesinde meydana gelen değişimler: Malatya örneği (No. 2). TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, s. 10.
- Minuchin, P.(1988). Relationships within the family: a systems perspective on development. *Relationships within families: Mutual influences*. 7-29.
- Ogburn, W.F. ((1963). Changing function of the family, *Selected studies in marriage and the family*, Newyork, Holy Rinehart and Winston. 460-470.
- Papalia, D. E., Olds, S. W., & Feldman, R. D. (1998). *Human development*. Boston: McGraw-Hill.
- Pınar, G. (2008). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğe bakış açısı, *Aile ve toplum*, 4 (14) 49-60
- Rizzo, C. J., Daley, S. E., & Gunderson, B. H. (2006). Interpersonal sensitivity, romantic stress, and the prediction of depression: A study of inner-city, minority adolescent girls. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 444-453.
- Sarı, Ö. (2016). Aile kurumu ve ailenin tanımı. *Sistemik Aile Sosyolojisi*. Konya: Çizgi Kitabevi. 9-29.
- Sherif, M. (1966). *The psychology of social norms*, Harper And Row, New York

- Shulman, S., & Scharf, M. (2000). Adolescent romantic behaviors and perceptions: Age- and gender-related differences, and links with family and peer relationships. *Journal of research on adolescence*, 10(1), 99-118.
- Skipper Jr, J. K., & Nass, G. (1966). Dating behavior: A framework for analysis and an illustration. *Journal of Marriage and the Family*, 412-420.
- Süleymanov, A. (2010). Çağdaş Türk toplumlarında aile ve evlilik ilişkileri. *Journal of Social Policy Conferences*, 58, 197-216.
- Sürerbiçer, F. S., (2008). *Boşanmış bireylerin deneyimlerine göre evlilik eğitimi gereksinimi*, (Masters thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü)
- Şendil, G., & Kızıldağ, Ö. (2003). Çocuk ve ergenlerde ebeveyn evlilik çatışması algısı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı*, 10(2), 58-66.
- Şener, A. & Terzioğlu R. S., (2001). *Ailede eşler arasında uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları
- Tebrike, K. (2013). Televizyonda yayınlanan izdivaç programlarında toplumsal cinsiyetin temsili. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 13, 27
- Tezcan, M. (1995). *Sosyolojiye giriş: Temel kavramlar*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Thornton, A. (2013). *Reading history sideways: The fallacy and enduring impact of the developmental paradigm on family life*. USA: University of Chicago Press.
- Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim gençliğinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma, *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), 933-946.
- Türkarıslan, N. (2007). Boşanmanın çocuklar üzerine olumsuz etkileri ve bunlarla başetme yolları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11), 99-108.
- Ünal, İ. (1998). *Türk aile yapısı açısından aile içi ve aile dışı eğitim meselesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yavuz, S., Yüceşahin M, (2012). *Türkiye’de hanehalkı kompozisyonlarında değişimler ve bölgesel farklılaşmalar*. *Sosyoloji Araştırma Dergisi*, 15,1.
- Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pagema Yayıncılık.

- Yıldırım, İ. (1992). *Evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler*, (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisi*, 3(27) 15-30
- Yörükoğlu, A. (1996). Çocuk ruh sağlığı. İstanbul: Özgür Yayınları. Darity, W. ve Goldsmith, A. H. (1993). Unemployment, social psychology, and unemployment hysteresis. *Journal of Post Keynesian Economics*, 16(1), 55-71
- Yüksel, M., Avşar, Z. & Akbaş, K. (2014). *Hukuk sosyolojisi*. (M. Yüksel, Edt.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

EK 1. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

(Araştırmacının Açıklaması)

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinler Arası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı'nda ''Tek Ebeveynli Ergenlerin Duygusal İlişki ve Aile Kurmaya Yönelik Bakış Açılıarı'' isimli bir yüksek lisans tezi yürütmekteyiz.

Ailedeki çatışmalar ergen bireyler için olumlu ve olumsuz etkilere sahiptir. Ebeveynlerin aile içinde olumsuz tutumları bireylerin akran çevresi üzerinde de önemli ve davranışları belirleyici etkilere neden olabilmektedir. Çünkü ergenlik döneminin hassas konularından biri de duygusal ilişkilerdir. Ergen bireylerin aile içinde karşılaştıkları sağlıksız aile ortamı psikolojilerini olumsuz etkilemektedir. Ailedeki çatışmalara sürekli tanıklık eden birey karşı cinse karşı korku ve çekingenlik gösterebilmektedir. Bu çekingenliğin sebebi; ailede karşılaştığı olumsuz tutum ve davranışlardan dolayı karşı cinse karşı bir savunma mekanizması geliştirerek kendilerini kötü yönde şartlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı; tek ebeveynli bir aile ortamında yaşayan ergen bireylerin duygusal ilişkilerinde, aile hayatına bakış açılarında ve partner seçiminde içinde bulunduğu aile ortamının ne derece etkili olduğunu ortaya koymaktır.

Araştırmaya katılım tamamıyla gönüllük esasına dayanmaktadır. Bu araştırmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Araştırmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan çıkma ve onayınızı çekme hakkına sahipsiniz. Araştırmanın tüm süreçlerinde kişisel bilgilerinizin gizliliği özenle ve ihtimamla korunacaktır. Görüşme esnasında paylaştığınız bilgiler bilimsel araştırma amaçları dışında kesinlikle kullanılmayacaktır.

Görüşme yaklaşık yarım saat sürecek olup, görüşme anında konuşulanların not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanacaktır. Cevaplamak istemeyeceğiniz sorular olduğu takdirde bu tür sorulara cevap vermeyebilirsiniz. Bu gönüllü katılım formunu imzalamadan önce veya daha sonra aklınıza gelebilecek olan soruları istediğiniz zaman bize sorabilirsiniz. Bu görüşme ya da araştırma bittikten sonra da kağıtta yazan iletişim bilgilerimden bize ulaşabilir ve araştırma ile ilgili her türlü soruyu sorabilir ve bilgi alabilirsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Çalışmanın yazarları olan, Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ ve Merve ŞAHBAZ tarafından yapılacak olan araştırma ile ilgili olarak yukarıda yer alan bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya 'katılımcı' olarak davet edildim.

Araştırmaya katıldığım takdirde kişisel bilgilerimin gizliliğine gerekli özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacağı ve kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmaya katılımın gönüllük esasına dayalı olduğunu biliyorum. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmadım. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebileceğimin farkındayım. Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemin uygun olacağını bilincindeyim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırmada 'katılımcı' olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcının

Adı ve soyadı:

Adres:

Tel:

Tarih:

İmza:

Sorumlu Araştırmacının

Adı, soyadı: Demet AKARÇAY
ULUTAŞ

Adres: KTO Karatay Üniversitesi
Sosyal Hizmet Bölümü

Tel:

E-posta:

Tarih:

İmza

EK 2. TEK EBEVEYNLİ ERGENLERİN DUYGUSAL İLİŞKİ VE AİLE KURMAYA YÖNELİK BAKIŞ AÇILARINI ANLAMAYA YÖNELİK SORULAR

TEZ KONUSU BAŞLIĞI: *“TEK EBEVEYNLİ ERGENLERİN DUYGUSAL İLİŞKİ VE AİLE KURMAYA YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI”*

Bu araştırma Ankara ili seçilmiş üniversite kampüslerinde 15-18 yaş arası tek ebeveynli ergen bireylerle yapılacaktır. Yapılan nitel görüşmeler aracılığı ile toplanan veriler analiz edilecek ve tek ebeveyne sahip ergen bireylerin duygusal ilişkilerinde, aile kurmaya yönelik bakış açıları ve partner seçimlerinde içinde bulunduğu aile ortamının nasıl yansımaları sağ olduğu ortaya koyulacaktır. Tek ebeveynli ergen bireylerin görüşlerini ortaya çıkarmaya yönelik olarak ve eklenecek diğer kaynakların ve uzman görüşlerinin ışığında hazırlanacak olan nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Bu çalışmada toplanacak veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan tek ebeveynli bir aile ortamında yaşayan genç yetişkin bireylerin duygusal ilişkilerinde, aile kurmaya yönelik bakış açıları ve partner seçiminde içinde bulunduğu aile ortamının ne derece etkili olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanan görüşme formu kullanılarak elde edilecektir. Bu çalışmada toplanan verilerin analizinde, nitel veri analiz yöntemlerine uygun olarak içerik analizi prosedürü takip edilecektir.

Tek ebeveynli ergenlerin şu maddelerde görüşleri alınacaktır:

1. Size göre evlilik nedir? (Sizce evlilik kararı verilebilmesi için gerekçe ne olmalıdır?)
2. Size göre sağlıklı aile yapısı nasıl olmalıdır? (Ebeveynlerin çocuklarla ve kendi aralarındaki ilişkileri nasıl olmalıdır?)
3. Seçeceğiniz partner adayını nasıl tarif edersiniz?
  - Partner adayınızda aradığınız özelliklerin en önemli 5 tanesini sıralar mısınız?
    - Güvenilir olması
    - Eğitimli olması
    - Aile onayının olması
    - Çocuk sevgisi olması
    - Problem çözme yeteneğinin olması
    - Yakışıklı / Güzel olması

- Sakin bir yapıda olması
- Alkol / Sigara kullanmaması
- Ekonomik durumunun iyi olması
- Sizinle aynı politik görüşe sahip olması
- Sizinle aynı memleketli olması
- Diğer.....

- Sececeğiniz partner adayıyla yaş farkını nasıl değerlendirirsiniz?
- 4. Sececeğiniz partner adayının aile yapısını nasıl değerlendirirsiniz?
  - Sececeğiniz partner adayının çocukla ilişkisinin nasıl olmasını istersiniz?
- 5. Sececeğiniz partner adayının arkadaş çevrenizce onaylanması sizin için önemli midir? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?
  - Sececeğiniz partner adayının sosyal çevresiyle ilişkilerini nasıl değerlendirirsiniz?
- 6. Sececeğiniz partner adayını ile aynı değer yapısına sahip olmak size göre nasıl değerlendirilir?
  - Sececeğiniz partner adayının çalışma hayatınıza yönelik kararlarını ifade etmesini nasıl değerlendirirsiniz?
  - Sececeğiniz partner adayının ev içi sorumlulukları üstlenmesi sizin için önemli midir? Bu konu ilişkinizi nasıl etkiler?
- 7. Sececeğiniz partner adayının size nasıl bir yaklaşım sergilemesini beklersiniz? (sosyal ilişkiler, kıskançlık durumu, sakin iletişim kurması gibi noktalar açısından değerlendirilebilir)